

EDITORIAL

La revista POBLET continua la seva travessia. Com pot comprovar el lector, ofereix en aquest número 4 de la segona època un ampli ventall d'articles, la major part dels quals estan relacionats amb la vida del monestir de Poblet.

Els qui fem la revista volem donar les gràcies a la Comunitat del monestir i al seu Abat pel seu suport i la seva reiterada col·laboració. Una bona mostra d'això és l'interessant article que el mateix Abat, pare Alegre, dedica al paper dels laics en l'Església actual i futura. Hem aconseguit que la revista es consolidi, en aquests quasi dos anys de la seva nova època, com un òrgan de comunicació dels i per als membres de la Germandat del monestir. Però mentrestant, i sortosament, es referma com una eina d'expressió de la pròpia Comunitat dels monjos, que hi col·laboren amb il·lusió i rigor. Tothom interessat per Poblet n'ha d'estar agraït per aquest fet, que ens porta informació i alhora afecte.

Com pot veure també el lector, l'actual és un número especialment generós en entrevistes. És un aspecte humà que hem d'anar treballant més i més a la nostra publicació, i no sols en la forma de converses, sinó de recol·lecció de tots aquells records i reflexions de les persones que han estat o estan més en contacte amb la vida del Monestir i del Cister en general. En aquest sentit, reiterem la nostra invitació a col·laborar a les pàgines de POBLET a tots aquells que tinguin coses a dir-nos.

Finalment, volem agrair de manera molt particular a l'Abadessa emèrita de Vallbona el seu extens article sobre aquesta altra Comunitat cistercenca, tan agermanada amb Poblet, així com al senyor Luis Monreal la seva amabilitat en acceptar ser entrevistat per nosaltres. ■

QUÈ FEM AMB ELS LAICS?

A l'octubre seran 40 els anys que han transcorregut des de l'inici del Concili Vaticà II. Un Concili que va aixecar grans esperances en l'Església i també expectatives en la societat; així mateix, van veure la llum documents importants que haurien d'incidir amb molta força en la vida de l'Església i de la societat, i que va donar lloc a una profunda renovació eclesial.

Un d'aquests va ser la *Lumen Gentium*, o Constitució Dogmàtica sobre l'Església. En ella, es comença a parlar del Misteri de l'Església que està arrelat en el Misteri Trinitari, que en el seu dinamisme d'amor s'obre sobre la humanitat per portar a terme la seva incorporació a aquest mateix Misteri d'amor, a través d'un camí d'unitat i de reconciliació.

Per això, en aquest document conciliar, després del capítol dedicat al Misteri de l'Església se situa el capítol segon dedicat al Poble de Déu, on es manifesta el dinamisme, la força i la saviesa de l'Esperit de Déu vessat sobre tota carn. Diu el Concili Vaticà II: *Vet aquí que arriba un temps que posaré la meua llei en les seves entranyes i l'escriuré en els seus cors, i seré el seu Déu i ells seran el meu poble... Tots, des del més petit fins al més gran, em coneixeran, afirma el Senyor... Aquest poble té per sort la dignitat i llibertat dels fills de Déu; per llei el manament de*

¿QUÉ HACEMOS CON LOS LAICOS?

En octubre serán 40 años que han transcurrido desde el inicio del Concilio Vaticano II. Un Concilio que levantó grandes esperanzas en la Iglesia y muchas expectativas también en la sociedad, y que, considero, dio lugar a una profunda renovación eclesial; asimismo, vieron la luz documentos importantes que habrían de incidir con hondura en la vida de la Iglesia y de la sociedad.

Uno de ellos fue la *Lumen Gentium*, o Constitución Dogmática sobre la Iglesia. En ella, capítulo primero, comienza a hablarse del Misterio de la Iglesia que está arraigado en el Misterio Trinitario, que en su dinamismo de amor se abre sobre la humanidad para llevar a cabo su incorporación a ese mismo Misterio de amor, a través de un camino de unidad y reconciliación.

Por esto, en ese documento conciliar, después del primer capítulo dedicado al Misterio de la Iglesia se sitúa el capítulo segundo dedicado al Pueblo de Dios, donde se manifiesta ante todo el dinamismo, la fuerza y la sabiduría del Espíritu de Dios derramado sobre toda carne. Dice el Concilio Vaticano II: *He aquí que llega un tiempo en que pondré mi ley en sus entrañas y la escribiré en sus corazones, y seré su Dios y ellos serán mi pueblo... Todos, desde el pequeño al mayor, me conocerán, afirma el Señor... Este pueblo tiene por suerte la*

l'amor; com a fi, la dilatació del Regne... Aquest poble és un germen d'unitat, d'esperança i de salvació. Constituït pel Crist en ordre a la comunió de vida, de caritat i de veritat, és enviat com a llum del món i sal de la terra. (LG. nº9)

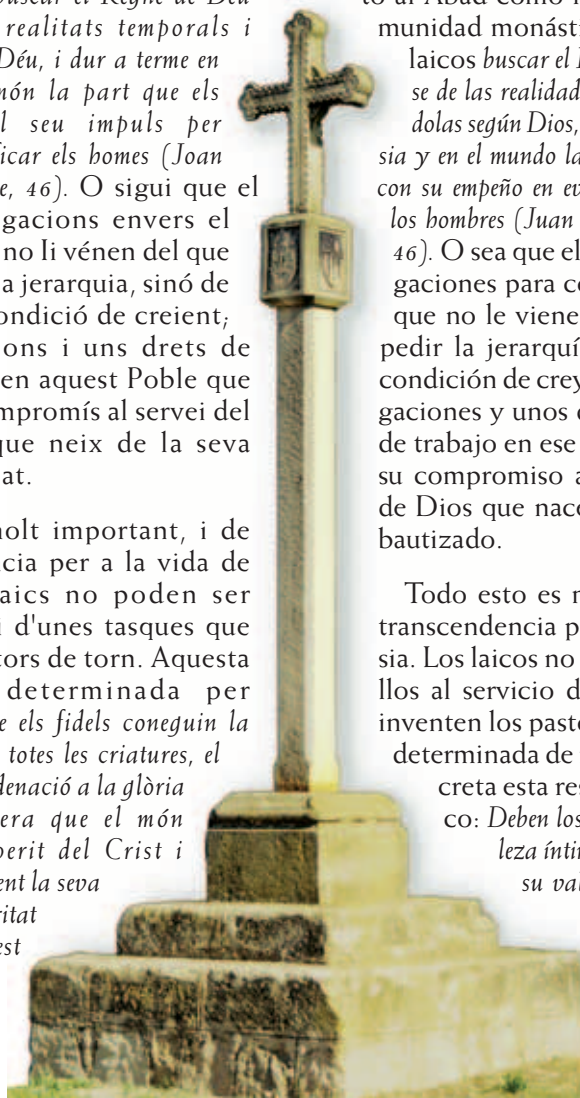
Sense el Poble de Déu no pot haver-hi Església. Després ve la jerarquia en el capítol tres i els laics en el capítol quatre. Però aquests, tant la jerarquia com els laics, tots dos, al servei del Poble de Déu, i amb uns objectius molt concrets com es suggereix en aquest núm. 9 de la Constitució sobre l'Església. I això vol dir que a la jerarquia li correspon un servei més gran, *més servir que manar*, com suggereix sant Benet a l'Abat com a responsable de la comunitat monàstica (RB 64,8). I als laics *buscar el Regne de Déu ocupant-se de les realitats temporals i ordenant-les segons Déu, i dur a terme en l'Església i en el món la part que els correspon amb el seu impuls per evangelitzar i santificar els homes* (Joan Pau II, N.M. Ineunte, 46). O sigui que el laic té unes obligacions envers el Poble de Déu que no li vénen del que li pugui demanar la jerarquia, sinó de la seva mateixa condició de creient; té unes obligacions i uns drets de servei, de treball en aquest Poble que neixen del seu compromís al servei del Regne de Déu que neix de la seva condició de batejat.

Tot això és molt important, i de gran transcendència per a la vida de l'Església. Els laics no poden ser escolans al servei d'unes tasques que s'inventin els pastors de torn. Aquesta tasca ja està determinada per endavant: *Cal que els fidels coneguin la naturalesa íntima de totes les criatures, el seu valor i la seva ordenació a la glòria de Déu... de manera que el món s'impregni de l'esperit del Crist i assolixi més eficaçment la seva fi en la justícia, la caritat i la pau. Perquè aquest*

dignidad y libertad de los hijos de Dios; por ley el mandato del amor; como fin, la dilatación del Reino... Este pueblo es un germen de unidad, de esperanza y de salvación. Constituido por Cristo en orden a la comunió de vida, de caridad y de verdad, y es enviado al mundo como luz del mundo y sal de la tierra. (LG, nº 9).

Sin el Pueblo de Dios no puede haber Iglesia. Después viene la jerarquía en el capítulo tres y los laicos en el capítulo cuatro. Pero estos, tanto la jerarquía como los laicos, al servicio de ese Pueblo de Dios, y con unos objetivos muy concretos como se sugiere en ese nº 9 de la Constitución sobre la Iglesia. Lo cual quiere decir que a la jerarquía le corresponde mayor servicio, *más servir que mandar*, como sugiere san Benito al Abad como responsable de la comunidad monástica (RB 64,8). Y a los laicos *buscar el Reino de Dios ocupándose de las realidades temporales y ordenándolas según Dios, y llevar a cabo en la Iglesia y en el mundo la parte que le corresponde con su empeño en evangelizar y santificar a los hombres* (Juan Pablo II, N.M. Ineunte, 46). O sea que el laico tiene unas obligaciones para con el Pueblo de Dios que no le vienen de lo que le pueda pedir la jerarquía, sino de su misma condición de creyente, tiene unas obligaciones y unos derechos de servicio, de trabajo en ese Pueblo que nacen de su compromiso al servicio del Reino de Dios que nace de su condición de bautizado.

Todo esto es muy serio, y de gran transcendencia para la vida de la Iglesia. Los laicos no pueden ser monaguillos al servicio de unas tareas que se inventen los pastores de turno. Está ya determinada de manera bastante concreta esta responsabilidad del laico: *Deben los fieles conocer la naturaleza íntima de todas las criaturas, su valor y su ordenación a la gloria de Dios... de suerte que el mundo se*

deure pugui acomplir-se correspon als laics el lloc principal (LG, n° 36).

Si això és així, aleshores hem de fer-nos conscients tots de les nostres responsabilitats. Que la jerarquia demani als laics que no oblidin el seu carisma, que tinguin en compte els dons que han rebut de Déu i els posin al servei del Poble de Déu. Però també que els laics demanin a la jerarquia que no llencin en un sac foradat el seu carisma de servei a tot el Poble de Déu. **I que serveixin com va servir el seu Model i Mestre: Jesucrist (Jn 13, 13-17).** En l'Església tan sols serveix el qui serveix.

I aleshores és quan podem arribar a viure i acomplir el gran desafiament que tenim davant aquest mil·lenni que ha començat, i que ens recorda Joan Pau II: *Fer de l'Església la casa i l'escola de comunió, si volem ser fidels al disseny de Déu i respondre a les profundes esperances del món.*

I posant el dit en la nafra viva d'aquesta Església dividida continuarà dient el Papa: *Abans de programar iniciatives concretes, cal promoure una espiritualitat de comunió, proposant-la com a principi educatiu en tots els llocs on es forma l'home, on s'eduquen els ministres de l'altar, on es construeixen les famílies i les comunitats.*

Em recorda això aquelles fortes paraules d'advertiment de sant Bernat al Papa Eugeni III que es queixava de les seves múltiples activitats que no li deixaven ser ell mateix: *¡Aquestes maleïdes ocupacions!*

Però, el Papa seguirà aprofundint el seu ensenyament dient-nos *que espiritualitat de comunió significa abans de res una mirada al cor, sobretot al Misteri de la Trinitat, que habita en nosaltres, i la llum del qual ha de ser reconeguda també en el rostre dels germans que estan al nostre costat. Significa capacitat de sentir al germà en la fe, en la unitat profunda del Cos*

impregne del espíritu de Cristo y alcance más eficazmente su fin en la justicia, la caridad y la paz. Para que este deber pueda cumplirse corresponde a los laicos el puesto principal (LG, n° 36).

Si esto es así, entonces hemos de hacernos conscientes todos de nuestras responsabilidades. Que la jerarquía pida a los laicos que no olviden su carisma, que tengan en cuenta los dones que han recibido de Dios y los pongan al servicio del Pueblo de Dios. Pero también que los laicos pidan a la jerarquía que no eche en saco roto su carisma de servicio a todo el Pueblo de Dios. **Y que sirvan como sirvió su Modelo y Maestro: Jesucristo (Jn 13, 13-17).** En la Iglesia solo sirve el que sirve.

Y entonces es cuando podemos llegar a vivir y cumplir el gran desafío que tenemos ante este milenio que ha comenzado y que nos recuerda Juan Pablo II: *Hacer de la Iglesia la casa y la escuela de comunió, si queremos ser fieles al disseny de Dios y responder a las profundas esperanzas del mundo.*

Y poniendo el dedo en la llaga viva de esta Iglesia dividida continuará diciendo el Papa: *Antes de programar iniciativas concretas, hace falta promover una espiritualidad de comunió, proponiéndola como principio educativo en todos los lugares donde se forma el hombre, donde se educan los ministros del altar, donde se construyen las familias y las comunidades.*

Me recuerda esto aquellas fuertes palabras de advertencia de san Bernardo al Papa Eugenio II que se quejaba de sus múltiples actividades que no le dejaban ser él mismo: *¡Esas malditas ocupaciones!*

Pero seguirá profundizando su enseñanza el Papa diciéndonos *que espiritualidad de comunió significa ante todo una mirada al corazón, sobre todo al Misterio de la Trinitat, que habita en nosotros, y cuya luz ha de ser reconocida también en el rostre de los hermanos que están a nuestro lado. Significa capacidad de sentir al hermano de fe en la unidad profunda del Cuerpo místico de*

místic del Crist i, per tant com a "un que em pertany", per saber compartir les seves alegries i els seus sofriments, per intuir els seus desitjos i atendre les seves necessitats, per oferir una veritable i profunda amistat. Significa, sobretot, capacitat de veure el que hi ha de positiu en l'altre, per a acollir-lo i valorar-lo com un regal de Déu. I per últim, espiritualitat de comunió és saber "donar espai" al germà, portant mútuament la càrrega dels altres. (N.M. Ineunte, 43).

Aleshores, jo, ja tinc clara la pregunta: **¿Què fem amb els laics?** RES. Per a començar, no cal fer res, no cal exigir res, sinó tenir sempre una paraula d'acollida, i valorar allò que suposa el laic per a l'Església: "un regal de Déu". I amb ells "començar a anar a escola" per a aprendre i viure aquesta espiritualitat de comunió de la qual ens parla Joan Pau II, perquè jo considero, per últim, la gran força de debò que tenen aquestes paraules: *Hem de fer nostra l'antiga saviesa, la qual, sense perjudici del lloc jeràrquic dels Pastors, sabia animar-los a escoltar atentament a tot el Poble de Déu. És significatiu allò que san Benet recorda a l'Abat del monestir, quan el convida a consultar també els més joves: "Déu inspira sovint el més jove el que és millor". I sant Paulí de Nola exhorta: "Estiguem atents als llavis dels fidels, perquè en cada fidel bufa l'Esperit de Déu" (id, 43).*

Després del gran Jubileu de l'any 2000 es preguntaven alguns què fer de cara al futur. Doncs veient com estem a l'Església i com està el món, la resposta està clara, i no té volta de full:

FER DE L'ESGLÉSIA LA CASA I L'ESCOLA DE LA COMUNIÓ.

Josep Alegre
Abat de Poblet.

Cristo y, por tanto como "uno que me pertenece", para saber compartir sus alegrías y sus sufrimientos, para intuir sus deseos y atender a sus necesidades, para ofrecer una verdadera y profunda amistad. Significa también capacidad de ver ante todo lo que hay de positivo en el otro, para acogerlo y valorarlo como regalo de Dios. Y por fin, espiritualidad de comunión es saber "dar espacio" al hermano, llevando mutuamente la carga de los otros. (N.M. Ineunte, 43).

Entonces, yo, ya tengo clara la pregunta: **¿Qué hacemos con los laicos?** NADA. Para empezar, no hay que hacer nada, no hay que exigir nada, sino tener siempre una palabra de acogida, y valorar lo que es dicho laico para la Iglesia: "un regalo de Dios". Y con ellos "empezar a ir a la escuela" para aprender y vivir esa espiritualidad de comunión de la que nos habla Juan Pablo II, porque yo considero, por último, la gran fuerza de verdad que tienen estas palabras: *Hemos de hacer nuestra la antigua sabiduría, la cual, sin perjuicio alguno del papel jerárquico de los Pastores, sabía animarlos a escuchar atentamente a todo el Pueblo de Dios. Es significativo lo que san Benito recuerda al Abad del monasterio, cuando le invita a consultar también a los más jóvenes: "Dios inspira a menudo al más joven lo que es mejor". Y San Paulino de Nola exhorta: "Estamos pendientes de los labios de los fieles, porque en cada fiel sopla el Espíritu de Dios" (id, 43).*

Después del gran Jubileo del año 2000 se preguntaban algunos qué hacer de cara al futuro. Pues, viendo cómo las gastamos en la Iglesia y cómo le va al mundo, la respuesta está clara, y no tiene vuelta de hoja:

HACER DE LA IGLESIA LA CASA Y LA ESCUELA DE LA COMUNIÓN.

José Alegre
Abat de Poblet.

REFLEXIÓ A L'ENTORN DE LA GERMANDAT DE POBLET

La restauració de la vida comunitària cistercenca a Poblet el novembre de 1940 estigué envoltada de dificultats materials per a la petita comunitat italiana encarregada de la restauració, unes dificultats que anaven més enllà de garantir les mínimes condicions de supervivència i habitabilitat. Al remor d'aquella comunitat es reuniren ben aviat un seguit de persones que col·laboraren, cadascuna a la mida de les seves possibilitats, per tal de fer del monestir un lloc adequat per a la vida de treball i de pregària dels monjos del Cister. Així naixia a Barcelona el 19 de gener de 1945, prèvia exposició al cardenal Manuel Arce, arquebisbe de Tarragona, per a la seva aprovació del reglament de la nova associació, la Germandat de Poblet, reprenent la terminologia d'aquella fundada durant el segle XII. No era, doncs, una nova institució sinó l'adequació a un nou temps de l'antiga. Les necessitats eren moltes i l'actuació de la Germandat d'aquells anys es va dirigir a adequar les dependències monacals mínimament per al seu ús (Sala Capitular, Cor, Refetor, etc.), fer aportacions econòmiques i materials per al sosteniment de la comunitat i la realització d'obres i l'adquisició de terrenys destinats a buscar mitjans per al sosteniment econòmic de la comunitat en el futur (terres, la impremta, etc.). Tot aquest procés obtingué, el 6 de novembre de 1945, l'aprovació de l'Abat General Edmondo Bernardini i, el 30 de maig de 1950, la del llavors visitador, després Abat General, Mateo Quatemberg. L'activitat d'aquest primers anys de la Germandat s'havia dirigit, doncs, a permetre la continuïtat dels monjos a Poblet, fent el monestir habitable i procurant els mitjans propis suficients per a la subsistència de la comunitat.

La institució dels germans o dels "familiars", en la terminologia general, no és aliena a l'Orde Cistercenc. Existeix el dret

d'agregar familiars per part de l'Orde, el Capítol General, l'Abat General i els superiors de cada monestir. Aquesta denominació s'estenia històricament a aquells seglars que, admesos per l'Abat o l'Abadessa, participaven dels béns espirituals i temporals de la comunitat i, vivint sense vots públics ni hàbit religiós fora de la clausura del monestir, hi servien sense cap pagament a canvi. Avui po-

---

Els germans, a canvi, només demanen el testimoni dels monjos, el seu testimoni de pregària, de treball, de vida dedicada a cercar Déu des de l'observatori privilegiat que és l'espiritualitat cistercenca.

---

den ser considerats com a familiars, d'una banda, les persones que per mèrits adquirits o per vincle d'amistat que han establert amb la comunitat, tenen dret a participar en els béns espirituals i en la denominació de germà; també les persones que ajuden al monestir a nivell personal per a resoldre els afers seculars i que, per tant, poden ser considerats col·laboradors de la comunitat. Veiem, doncs, com l'Orde estableix la prèvia relació amb la comunitat per a accedir després a aquest caràcter de familiar o de germà. Aquest vincle de la familiaritat queda més palès en excloure a aquelles que presten serveis al monestir sense estar unides per un vincle o lligam personal. El reconeixement de la relació entre familiars i un monestir es pot fer mitjançant declaració escrita en un diploma o document i amb la inscripció del seu nom en un registre; la recepció es pot fer amb algun ritus especialment prescrit o amb la imposició de la medalla.

Un cop reconegut el títol de familiar s'estableix una relació amb l'Orde i amb el monestir. Els familiars pertanyen per vincle moral al propi Orde i, així, un cop adoptats com a fills d'algun monestir han de ser considerats i honorats com a veritables familiars de l'Orde en tots els monestirs. La relació amb el monestir al qual pertanyen fa d'aquest el seu centre, no essent la relació motiu de proporcionar als monjos l'ocasió de sortir-se'n sinó d'atreure al monestir als seglars

perquè puguin sadollar-se dels seus impulsos benèfics. Els familiars cal que acudeixin sovint al monestir a celebrar la litúrgia on se'ls pot assignar un lloc especial a l'església, fora del cor de monjos; així mateix podran gaudir d'exercicis espirituals al monestir. Per als

Tot i el caràcter individual de la unió de cada familiar amb el seu monestir i el seu propi abat, aquest té la llibertat per a reunir els familiars d'un mateix monestir en una associació o pia unió, respectant les normes jurídiques. La seu d'aquesta associació serà

sempre el monestir on s'hi faran les reunions. Finalment l'Orde estableix que, seguint un antic costum, els familiars poden ser enterrats amb hàbit religiós, és a dir revestits amb túnica blanca, escapulari negre i cinturó; si així és la seva voluntat i les circumstàncies ho aconsellen. Com a reconeixement de la seva familiaritat, els germans poden ser inscrits en un necrologi i realitzar-se en memòria seva un servei d'acord amb el costum de cada lloc.

Dues són les condicions que l'Orde estableix per als germans o familiars: que es mostrin dignes de ser incorporats a la família monàstica de l'Orde Cistercenc i que, donada l'ocasió, s'afanyin a prestar

auxili al seu Monestir.

La Germandat de Poblet ha viscut al llarg del segle XX una evolució ben lligada amb la de la pròpia comunitat monàstica. Durant els primers anys calgué ajudar els monjos materialment, aquesta ajuda, amb el temps, tot i no deixar de ser necessària equival a la prioritat de l'actuació de la Germandat. Veiem doncs com l'Orde Cistercenc contempla la relació amb els seglars que són propers a un monestir o a l'Orde en general, i que el reconeixement d'aquesta relació es materialitza en el títol de familiar o de germà, en el cas de Poblet. La nostra Germandat no esdevé un fenomen aliè al conjunt del món Cistercenc. Després dels anys d'activitat material intensa, després d'un temps de replantejament dels objectius de la Germandat de Poblet, ens cal cercar el lloc i

Foto: E. Petrola.

Professó al claustre el Diumenge de Rams. 1950.

familiars l'Abat és considerat com a pare i aquest procura que el monestir proporcioni de tant en tant als seus familiars, mitjançant cartes circulars o alguna forma semblant, notícies sobre la vida i destí de la família monàstica. L'Orde recomana que algun cop els familiars siguin convidats a celebrar plegats alguna festa al monestir i amb aquest motiu preguin junts, escoltin l'ensenyança sobre l'esperit de l'Orde i dialoguin sobre la seva cooperació en la missió que ha de dur a terme el Monestir aquí i ara.

Veiem, doncs, com aquestes consideracions generals de l'Orde Cistercenc contemplen el gruix de les nostres activitats com ara la reunió anual, la comunicació periòdica entre la comunitat i els germans o la pregària al monestir, on no cal un lloc físic especial a l'església per compartir la litúrgia de les hores o l'eucaristia en ambient de recolliment.

el marc adient per a les nostres activitats reforçant el vincle espiritual amb Poblet i el món Cistercenc. Partim d'uns vincles històrics condicionats al paper dels cistercencs en la repoblació de la Catalunya Nova i, més recentment, a la restauració monàstica de Poblet en un país, Catalunya, on són pocs els monestirs masculins que tenen la característica d'atreure amb la seva vida de testimoni de pregària i de treball. Les noves incorporacions a la Germandat han de respondre a aquest vincle amb la comunitat, un vincle que pot venir per lligam familiar amb algun dels monjos, pel contacte continuat mitjançant la convivència amb la comunitat o per la relació que cadascú des de la seva activitat personal o professional pugui tenir amb Poblet. Els germans, a canvi, només demanen el testimoni dels monjos: el seu testimoni de pregària, de treball, de vida dedicada a cercar Déu des de l'observatori

privilegiat que és l'espiritualitat cistercenc.

Fa dos anys que la Germandat de Poblet va reprendre la seva activitat, sota l'impuls de l'Abat Josep. En aquest espai de temps hem recorregut un camí encara curt en el qual hem intentat reforçar el caràcter espiritual de la Germandat i la comunicació entre els germans. No ens cal i no podem aturar-nos aquí, hem de refermar les nostres arrels, millorar els diferents aspectes de la nostra activitat i aconseguir una Germandat estretament vinculada amb l'Orde del Cister, millorant el coneixement d'allò que aquesta significà i significa, i recuperant la relació privilegiada que Poblet tingué, com a lloc de repòs dels nostres reis, amb les terres de parla catalana i l'Aragó. La tasca que ens espera és encoratjadora i està oberta a tots.

Octavi Vilà

VISITA REIAL A POBLET

Després d'estar quatre dies en el poble de El Molar, al Priorat, i de visitar la cartoixa de Scala Dei, la reina Paola de Bèlgica va visitar, el 13 de maig, el nostre monestir. La va rebre el pare Abat i la van acompanyar al llarg de la visita el P. Prior i el P. Jesús. Admirà tot el conjunt monàstic i s'interessà per la vida de la Comunitat i per les vocacions. La visita era totalment privada, només anava acompanyada d'una senyora i del xofer en auto diplomàtic, i vigilada "discretament" per la guàrdia civil. Abans de marxar va signar en el "Llibre d'Honor" de Poblet. Posteriorment continuaren el viatge cap a França.

Paola.

13. V. 2002

OBRES EN CURS A POBLET

Es dona una crònica abreujada de les obres que actualment s'estan duent a terme al Monestir de Poblet.

Segueix l'obra de la "Bossèria", on s'ha d'edificar la nova "Hostatgeria". Després de venir-ne parlant fa molts anys, ara sembla que les coses van per bon camí i fan el seu curs. Hi havia un projecte, que no va agradar als tècnics de Foment i es va rebutjar. Es féu llavors un concurs d'idees, que el va guanyar l'arquitecte de Madrid, Mariano Bayón i Álvarez. Va seguir l'anomenat "projecte bàsic", després vingué l'anomenat d'"exe-

Foto: Arxiu Poblet.

La primera, per la seva importància, és la remodelació de l'anomenada "Casa dels Germans", al costat del Refetor i sobre la Cuina. Aquesta Casa estava molt desmillorada, per aquest motiu es va redactar el "Projecte Bàsic de rehabilitació de la Casa dels Germans" (per uns dos-cents quaranta mil euros), obra de l'arquitecte "conservador" del Monestir de Poblet, Ramon Aloguín i Pallach, que també ha dirigit les obres. Es creia poder salvar els trespols i la teulada de fusta, però no fou possible a causa del greu problema dels tèrmits. L'obra civil (per l'empresa "Teixidó-Garrell", de l'Esplugu de Francolí), i la de fontaneria i electricitat (per l'empresa "Instal·lacions Francolí", també de l'Esplugu), ja estan fetes, i ara s'estàn fent petits detalls de fusteria (per l'empresa Rafel Albes, de Vimodí). N'han sortit dotze habitacions, amb bany complet, i s'ha inaugurat recentment.

Foto: Arxiu Poblet.

cució". Aquí s'encallà el projecte, ja que de quatre milions dos-cents mil euros havia arribat als cinc milions set-cents mil euros, i va ser el President Aznar qui ho va desencallar. L'enginyer en Cap de Foment a Catalunya, José Mª Cacho y Herrero, va venir el 3 de juliol passat per a fer el que se'n diu l'"Acta de Replanteo de las obras de la Hospedería y Urbanización en el Monasterio de Poblet", que és un pas previ per a la seva licitació. I el 13 de setembre es publicava en el "Boletín Oficial del Estado" la dita licitació de les obres, que s'ha subhastat a fi d'any i que l'empresa Necso ha guanyat. Això permetrà l'inici en la propera primavera de la tan anhelada restauració de l'antiga Bosseria i la construcció de la nova Hostatgeria. El projecte serà finançat íntegrament pel Ministeri de Foment del govern central, que hi aportarà un total de cinc milions set-cents vint-i-un mil euros de la partida de l'u per cent cultural i està previst dur-ho a terme en tres anualitats. L'obra s'ha fet esperar, però ara els fets ens diuen que tot segueix el seu bon camí, encara que lentament.

A la reunió del Patronat de Poblet, tinguda a Poblet el 7 d'octubre del 2000, el Director General del Patrimoni, Marc Mayer, va dir que faria una gestió prop d'algun espònsor a fi de poder completar les cambres de vídeo de vigilància de tot el circuit turístic de Poblet. Inicialment la cosa era així, però en contactar amb l'empresa d'electricitat ENDESA, aquesta oferí la subvenció de noranta mil cent-cinquanta euros, però havien d'anar destinats íntegrament a "enllumenat" públic. Essent així el canvi, al pare Abat li semblà bé de destinar-ho a la il·luminació de la plaça major, que realment estava en molt mal estat, ja que feia molts anys que s'havia fet l'enllumenat i no reunia les condicions que exigeix la Reglamentació

Foto: Arxuu Poblet.

Foto: Arxuu Poblet.

Foto: Arxiu Poblet.

actual. S'encomanà el projecte a l'empresa "Electrificaciones y Montajes Guinovart, SA", de Barcelona, que és, també, la que havia instal·lat les cambres de vídeo. Aquesta empresa ens presentà el "Estudio proyecto de la iluminación espectacular de las fachadas del Monasterio de Poblet", per un import de noranta mil cent-cinquanta euros. A través del Director General de Patrimoni es va fer arribar el projecte a ENDESA, la qual va donar la seva aprovació amb la condició que la instal·lació s'havia d'enllestir en dos mesos, a fi que la poguessin inaugurar conjuntament el President de la Generalitat, Jordi Pujol i Soley, i el President d'ENDESA, Rodolfo Martín Villa; a finals d'octubre o primers de novembre. L'Empresa Guinovart va assegurar que en un mes i escaig, estaria feta. Hi ha hagut la feina important de fer les rases (a càrrec de l'empresa Teixidó-Garrell) i passar cables, ja que les dimensions de Poblet són notables i això vol dir molta feina i cura en fer-ho. L'obra consisteix en il·luminar la plaça major, les façanes (de fora, la del Palau del Rei Martí i la de l'església), el cimbori, l'espadanya i la sagristia nova. La nevada va impedir d'acabar-ho

a temps, havent-se acabat a primers de març.

En l'esmentada reunió del Patronat de Poblet, el 7 d'octubre del 2000, i en la llista de coses per fer, hi havia la de les "absidioles", ja que la coberta de l'absis té filtracions, cosa que dona salnitre a l'interior de les capelles. El Director General del Patrimoni va fer que el projecte "Reparacions de les absidioles de l'església major del Monestir de Santa Maria de Poblet", ja redactat feia molt de temps per l'arquitecte "conservador" de Poblet, Ramon Aloguín, s'actualitzés i es posés al dia. El nou preu, subvencionat en la seva totalitat per la Conselleria de Cultura de la Generalitat, de trenta-sis mil euros i escaig, ara s'està duent a terme amb celeritat per l'empresa "Teixidó-Garrell", ja que la justificació de la feina hauria de ser feta abans del 30 d'octubre del 2001. L'obra consisteix en alçar la pedra de la coberta, cimentar, posar tela asfàltica i tornar a posar les lloses de pedra (aprofitant totes les velles, i completant-les amb noves).

Es treballa també en fer uns nous "serveis sanitaris", moderns i ben asèptics, ubicats prop de la reixa d'entrada a la clausura, en la plaça de

la Corona d'Aragó, ja que els que es feien servir fins ara eren obsolets. Són a peu pla, a fi que els minusvàlids hi puguin accedir. És el "Projecte de lavabos pels visitants en el Monestir de Santa Maria de Poblet", per un import de setanta-vuit mil euros i escaig, redactat també per l'arquitecte-conservador de Poblet, Ramon Aloguín i Pallach. Amb tot, aquests serveis sanitaris no són suficients per atendre a tot el turisme que ens visita, d'aquí que, en el projecte de la Bosseria per a Hostatgeria, i al costat del primer portal d'entrada o Torre del Rellotge, se'n contemplin uns altres de nous, de manera que així que arribi el visitant, en tingui uns a l'abast. I, en sortir de visitar, hi hagin els que s'estan fent. Fins ara s'han fet els dos serveis sanitaris (els dels homes i els de les dones), posats en funcionament a finals de juliol, i recentment s'ha acabat el local on hi ha el grup de pressió de l'aigua i magatzem per a tenir-hi els estris de neteja i altres.

En una tempesta de l'hivern passat, va caure part de la barbacana de l'edifici anomenat "Torre del Rellotge", que és l'accés al recinte de Poblet des de la carretera forana. Això, i el fet que no era nostra, fins que recentment ens l'han tornada els pares Salesians, s'ha promogut el projecte d'"Apartament

per al Vigilant a la Casa del Rellotge, a l'entrada del recinte del Monestir de Poblet, a Vimbodí (a la Conca de Barberà)" amb una certa urgència, no fos cas que hi haguessin més esfondraments. Se'n parlà a la reunió del Patronat (octubre de 2000), però llavors l'obra no era urgent. L'autor del projecte és l'arquitecte-conservador de Poblet, Ramon Aloguín i Pallach, mentre que l'obra civil és a càrrec de

l'Empresa Teixidó-Garrell, de l'Espluga. En una primera fase, que és la que es farà aviat, per evitar el perill que suposa, només es faran els exteriors. I quan arribi el moment de necessitar l'apartament per al vigilant que controli la porta d'entrada, es completarà la resta. El projecte total estava pre-vist per uns trenta-sis mil euros, però, en no fer-se sinó parcialment, no arribarà a tant.

Foto: Arxiu Poblet.

Després de la Torre del Rellotge, s'ha de fer el vial d'accés al Palau Nou de l'Abat de Poblet, que només té la cimentació i li manquen els llambordins (l'obra civil la farà l'empresa Teixidó-Garrell de l'Espluga). L'obra entrava en la llista de projectes per fer del Patronat de l'octubre del 2000. També s'hi haurà de posar el portal d'entrada (a càrrec de l'empresa Serra, de Vilanova de Bellpuig) amb comandament a distància (per l'empresa Instal·lacions Francolí, de l'Espluga), a l'inici de la pujada del vial. I finalment

instal·lar la porta corredissa per tancar de fora el Palau (per l'empresa Albareda-Bonet de Tàrraga).

D'un projecte que fa temps que se'n parla, i ara sembla que torna a estar al dia, i del qual se'n va parlar a l'esmentada sessió del Patronat, és el de la "Xarxa d'aigua contra incendis del Monestir de Santa Maria de Poblet i renovació de la xarxa de distribució d'aigua", refet al mes de novembre del 2000 per l'enginyer Enric Ventosa i Serra, de Tarragona, per un import d'uns quatre-cents mil euros. Al Monestir li manca aquesta protecció contra els incendis, i la xarxa de distribució d'aigua s'ha envellit. Havia quedat entretingut el projecte per la revisió del mateix que en fan els bombers.

L'aiguat extraordinari del setembre del 1994, havia fet estralls en tots els vessants del "Bosc de Poblet". La carretera de Castellfollit es va refer amb urgència per la necessitat de poder passar els bombers, en cas d'incendi del preuat bosc. El barranc de la Pena, que és el que traspasa el clos del Monestir de Sud a Nord, quedava entretingut. La Conselleria d'Agricultura anava dient que sí, que es faria, però s'allargava la cosa i no arribava el moment de fer-ho. A la susdita sessió del Patronat, la representant de Medi Ambient (que havia heretat les competències que tenia el DARP-Agricultura), va dir que s'estava redactant el projecte de canalització del Barranc

(amb el títol de "Correcció hidrològica del Barranc de la Pena", del qual n'és l'autor l'enginyer de monts, Ramon Clopés) i que als voltants del mes de maig del 2001 s'iniciarien les obres. S'han iniciat uns mesos més tard, però s'hi està treballant. La forta nevada del mes de desembre ha endarrerit una mica l'obra, però s'espera acabar-ho en

Foto: Arxiu Poblet.

aquesta propera primavera. El finançament (d'uns tres-cents seixanta mil euros) prové d'un conveni hidrològic amb l'Estat central.

De la tantes vegades mencionada sessió de l'octubre de 2000 del Patronat de Poblet, hi ha un altre tema que llavors es va esmentar, i en el qual s'hi ha treballat per fases. Es tracta de la restauració del retaule de l'altar major. Es muntà una bastida, que va permetre que dos tècnics del "Servei de Restauració de Béns Mobles de la Generalitat de Catalunya" resseguissin de dalt a baix tot el Retaule i en plasmessin les seves conclusions en el "Diagnòstic de lesions i propostes

d'intervenció del Retaule de l'altar major de l'Església del Monestir de Poblet". Ara ve la nova fase de cercar

un espònsor que ho financiï i es procedeixi a consolidar el Retaule de Poblet.

No tot el que es va exposar al Patronat s'ha dut a terme, o almenys no s'ha iniciat. La gran teulada del Dormitori Gran n'és un exemple. La Comissió de Monuments de Tarragona la va cobrir en sec fa més de cent anys i amb material aprofitat, i s'ha de refer. La Sagristia Vella per fer-ne una capella

d'hivern, és un altre dels projectes pendents. També s'hauria de cobrir el Lapidari per conservar les pedres. Treure les barreres arquitectòniques per visitar Poblet, va suposar que dos arquitectes resseguissin tot l'itinerari turístic, i ho plasmessin en un "informe" que fou elevat al Director General del Patrimoni, el qual ara té a les mans per tal de donar-hi una solució. Per contra, el Director General va poder finançar un parallamps elèctric, ja que en retirar l'Administració els atòmics, Poblet s'havia quedat sense.

I finalment, un afer que es tractà en la reunió del Patronat, però que no té res a veure amb les obres, i només l'esmentem per la seva repercussió, és l'estudi antropològic dels ossos dels Ducs de Segorb i Cardona, dut a terme per un antropòleg i ajudants de la Universitat de Granada, i que quan es publiqui en un llibre se n'informarà oportunament.

En resum, com a grans obres, hi ha la Casa dels Germans, la Bosseria, el Barranc de la Pena, la Xarxa contra incendis i el Retaule de l'altar major. Les altres, més petites, són l'enllumenat, les absidioles, els serveis sanitaris, la Torre del Rellotge, el vial al Palau Nou de l'Abat i el parallamps. Aquestes han estat més fàcils de poder-les dur a terme. D'aquestes petites, sempre se n'hauran de fer, sigui pel manteniment, sigui per reformes, donat que Poblet és un monestir molt visitat.

Francesc M. Tulla

LA VIDA MONÁSTICA EN LA IGLESIA

No se trata de hacer una historia del monaquismo cristiano, casi imposible en el estrecho espacio de una conferencia y que pediría una gran capacidad de síntesis, o bien de hacer una apología del mismo. Hoy este género literario no está de moda. Más bien quisiera hacer una aproximación a la presencia continua de la vida monástica en la historia de la Iglesia, esta historia que, el pasado septiembre, el Papa Juan Pablo II recordaba que en sus dos mil años de existencia es rica de méritos en los campos de la caridad, la cultura y la santidad, lo cual también puede decirse del monacato cristiano. Habrá una referencia más detallada en el aspecto benedictino, que ocupa ya mil quinientos años de esta larga y apasionante historia, y que sin duda alguna nos toca de una manera más próxima, porque cuando decimos San Juan de la Peña, Santa María de Ripoll, San Pedro de Arlanza o San Salvador de Leyre, nos vienen inmediatamente a la memoria las palabras de Aragón, Cataluña, Castilla o Navarra, tan íntimamente unidos, en sus orígenes, a la presencia benedictina de estos monasterios.

La persona del monje o la monja, entendamos ya desde ahora que al decir monje los consideramos por igual sin que haya otra diferencia de la propia de su sexo, nos ha llegado deformada por la imagen que el romanticismo hizo del mismo, convirtiéndolo en una especie de fantasma melancólico que se paseaba por el claustro, mejor a la luz de la luna, pensando en la muerte y en las postrimerías. Y esta imagen deformada y equivocada llega a nuestros días. Un artículo periodístico aparecido, hace unos años en un periodico catalán, anunciando la apertura de una especie de casa del horror en el parque del Tibidabo de Barcelona, decía textualmente (traduzco del catalán): "...es un gran espacio habitado solo por monjes y seres terroríficos..." Más adelante insiste explicando cómo a la luz de los cirios estos monjes se desplazan silenciosamente para sorprender, uno puede imaginarse de qué manera, a los visitantes. En el otro extremo de la balanza encontramos la feliz exclamación de Teodoro Martín-Luna cuando en la dedicatoria de una traducción de las obras de Guillermo de san Thierry dice: ¡Oh monjes, os necesitamos! Ya ven como entre ser considerados unos seres terroríficos o necesarios tiene que haber un término medio equilibrado. Sólo Dios es necesario, nos enseña la teología, y todo lo demás es contingente, pero es cierto que sería difícil explicar la historia de la Iglesia sin la continua presencia del monje.

Foto: BEDMAR.

Claustro románico de San Juan de la Peña.

Impresiona, al visitar la cartuja de la Valsainte, en el cantón suizo de Friburgo, leer en un medallón barroco de su fachada interior: *Soli Deo*. Dos palabras que encierran un absoluto. Como también nos dirá santa Teresa de Jesús "sólo Dios basta". Es el hombre, aquí el monje, delante del absolutamente Otro, delante del misterio de Dios. Todas las grandes religiones tienen lo que de manera convencional diríamos un monaquismo, pero la aparente igualdad de formas externas no ha de impedir ver lo radicalmente distinto que hay en el monaquismo cristiano con respecto a los demás.

El monje es un bautizado. Esta es la principal categoría en la Iglesia, que, por una llamada -vocación- del Espíritu, intenta vivir en un marco aprobado por la Iglesia: una orden o instituto, una comunidad, una ermita, lo radical del compromiso que aceptó en el primer día. No es cuestión de cualidades morales. No es mejor ni peor, es simplemente un monje. La raíz griega de la palabra puede llevarnos a engaño. Ciertamente es un solitario, pero que, paradójicamente, no está solo. Vive en comunión, más o menos íntima, con Dios que es tres personas distintas, y siente con

la Iglesia de su tiempo que camina por el mundo hacia la consumación final, y en proximidad física con los hermanos de comunidad con los que intenta santificarse y asumir su vocación. También se siente en comunión total con la humanidad y el mundo creado que la sostiene, y que siempre está presente en la oración, ya sea pública o solemne, en la que presta, en cierta manera, su voz a Cristo y su Iglesia, ya sea íntima o privadamente. Es necesario tener presente esta apertura y comuni-

nión para no quedarse encerrado consigo mismo, esterilizado en una soledad egoísta. En este contexto podemos entender que una carmelita descalza de estricta clausura, santa Teresa del Niño Jesús, fuera declarada por Pío XI Patrona de las misiones. De esta manera, podemos romper la dicotomía acción-contemplación. Marta y María se complementan en el único servicio al Señor sin que haya mutua exclusión. Volviendo al recuerdo de las carmelitas, nadie podrá objetar a santa Teresa de Jesús su intensa y profunda vida mística que, sin embargo, no le impidió reformar el Carmelo, fundar monasterios, escribir y ser una mujer excepcional en su época. Y sin ir tan lejos, en nuestros días tenemos, para quien

Monasterio de San Salvador de Leyre.

la conozca, la beata Maravillas de Jesús, también carmelita, que siguiendo los pasos de la gran Teresa en la vida contemplativa no le impidió fundar once carmelos en España y la India, así como una actividad asistencial intensa.

Pero tampoco hay que caer en la imagen idílica del monje en su claustro. La gracia no suple la naturaleza, y una ascesis continua debe acompañar su vida para poder progresar en este camino, que si al principio es estrecho, luego, conforme se avanza, se va ensanchando por la práctica de las virtudes, como afirma san Benito en su Regla. No olvidemos que entre las muchas herejías, una ha sido particularmente propicia a los monjes, y es la del

pela-gianismo, en la que siempre hay un cierto peligro de caer por las buenas obras y las observancias, creyendo que por este propio esfuerzo se puede ganar algo del cielo, sino todo, olvidando que la salvación es siempre un don gratuito de Dios. No hay error peor que el creerse mejor que los demás, caer en un maniqueísmo que separaría los buenos de los malos, y que, desgraciadamente, nos puede afectar a todos a poco que nos descuidemos. Esta imagen maniquea, ya se presenta en la versión que quiere hacer nacer la vida monástica del período de paz que siguió

a las persecuciones de los tres primeros siglos. Según esta versión, unos más perfectos, viendo la Iglesia ya instalada en el mundo, se retirarían a la soledad para vivir mejor la vida cristiana. Si bien es cierto que con la libertad se perdió parte del fervor, no se puede considerar que no fueran buenos cristianos. Por otra parte, antes de la paz de Constantino ya existía la vida monástica en la Iglesia. Al final del siglo III eran ya relativamente numerosos los cristianos que se retiraban a las afueras de los pueblos, para vivir vida solitaria en la oración, aplicándose a la lectura de las Sagradas Escrituras, trabajando manualmente y practicando una pobreza absoluta según una radical obediencia al Evangelio. A este monacato se le

puede buscar un antecedente en la espiritualidad judía. Parece que los primeros monjes cristianos aparecieron en las zonas de Palestina, donde ya existían los esenios y los terapeutas. A este respecto es significativa la referencia que hace san Jerónimo en su carta 22 a Eustoquio, donde después de haber descrito la vida de los monjes cristianos dice: "De un modo análogo vivían los esenios, como narra Filón, imitadores del estilo platónico..."

San Antonio abad es considerado el primero de los monjes, aunque lo es en un sentido típico y no cronológico. Ya existía la vida solitaria, como explica al inicio, con una celda próxima al pueblo. Él mismo busca un maestro, o anciano en el lenguaje habitual, en un pueblo vecino al suyo, para que lo inicie en el ejercicio de la vida en la soledad. San Antonio, que los orientales llaman el Grande, introduce la novedad de retirarse a lo más profundo del desierto, buscando un lugar alejado para poder establecer un diálogo de amor entre el Creador y su criatura. El obispo de Alejandría, san Atanasio, al escribir el relato de su vida lo hizo popular, y aumentó en gran número el de los seguidores en la soledad del desierto egipcio, que se pobló de, valga la paradoja, una multitud de solitarios

que ocupaban cuevas, tumbas o antiguas ruinas. Que el monje no se desentiende de sus hermanos, lo vemos cuando san Antonio, ya anciano, (vivió unos 106 años) bajó a Alejandría, bien para confortar a los cristianos perseguidos bien para sostener al patriarca Atanasio en sus luchas teológicas. Quince años antes de morir, tenía san Antonio dos discípulos que lo cuidaban en su vejez y se encargaron de enterrarlo. La vida del ermitaño Pablo, que le hubiera sido contemporáneo, es considerada hoy día como legendaria.

No había todavía una organización estable. Abundaban los Abbas, Padres, que tenían discípulos, transmitían una enseñanza oral y vivían en el desierto, lugar privilegiado para

Monasterio de Ripoll.

la soledad y la lucha contra el maligno, pero también consigo mismos, para ir renovando la imagen rota del pecado.

Estas enseñanzas orales nos han llegado a través de diversas recopilaciones posteriores, como pueden ser los *Apotegmas de los Padres del Desierto*, o bien la *Historia Lausíaca*, o las *Colaciones* del abad Casiano. En ellas se nos transmite esa sabiduría del corazón que no se aprende en los libros, sino que es fruto de toda una vida dedicada a considerar la Palabra de Dios, y sacar ejemplos de la experiencia personal de la vida solitaria.

Sin embargo, junto a tanta virtud y santidad, también vemos exageraciones ascéticas y errores, fruto de la ignorancia. Conforme iba aumentando el número de monjes solitarios, se imponía una organización que ordenara y encauzara por buen camino toda esa energía espiritual.

San Pacomio es considerado el creador de la vida cenobítica, es decir, la de los que viven en una comunidad dentro de un monasterio y sujetos a una regla de observancia común. San Pacomio, que procedía de la vida militar, organizó su monasterio un poco según el modelo de un cuartel en cuanto al aspecto exterior. Seguían una vida de oración, con largas vigiliadas durante las cuales hacían al mismo tiempo labores manuales, como tejer alfombras o hacer cestos. Disponían de un uso mínimo de los bienes materiales y daban a los pobres todo aquello que les sobraba. Practicaban largos ayunos y se privaban de manjares, entonces considerados de calidad, como el aceite, el vino y los manjares cocidos. Practicaban la oración continua durante el día. Ya hemos visto que el trabajo no era un impedimento, y por la noche seguían rezando salmos y jaculatorias, así como memorizando la Sagrada Escritura.

Si el papel de san Pacomio, por lo que respecta a la legislación monástica, puede ser parangonado con el de Moisés, el legislador, el de san Antonio representa, frente al movi-

miento monástico, el papel de Abraham, el padre en la fe. Pero frente al individualismo del solitario, la vida en comunidad lleva consigo una mayor responsabilidad. Se tiene que ejercer la caridad fraterna de continuo, y no sólo como antes con ciertas visitas esporádicas de los que se presentaban en la ermita buscando consejo o ayuda.

Después de la paz constantiniana, conforme la Iglesia se va extendiendo por las tierras del imperio y más allá de sus fronteras, el monaquismo va siguiendo sus pasos, como parte integrante de la estructura eclesial, como algo natural fruto de la acción del Espíritu en los nuevos creyentes. Así, vemos como se van formando muy diversos tipos de monaquismo, adaptándose a la realidad humana y cultural de esos pueblos. San Martín de Tours reúne alrededor de su sede episcopal un numeroso número de monjes. El monacato irlandés acentuará su carácter misionero y sus prácticas ascéticas, que no tuvieron muchos imitadores.

San Benito.

Foto: A. Milla

Llegamos a encontrar dos pilares fundamentales del monaquismo: san Basilio para el Oriente y san Benito de Nursia para Occidente. Las noticias sobre el monacato egipcio que iban llegando a Europa influyeron notablemente en este florecimiento monástico. Todavía, hoy, en las iglesias orientales, se mantienen los caracteres que, sin variación a lo largo de los siglos, han marcado la diversidad de prácticas en la vida monástica según la Regla de san Basilio, pero sin la unidad casi total que obtuvo en Occidente la regla benedictina. Una buena muestra la hallamos en el monte Athos, donde en la actualidad conviven diversos tipos de monacato antiguo. Los fieles orientales han tenido siempre una gran veneración hacia sus monjes, y una prueba de ello está en que los han escogido para las sedes episcopales.

Y debemos detenernos en la persona de san Benito, por todo lo que representa para nuestra Iglesia occidental, y la radiación que a lo largo de 1500 años ha tenido y tiene en

toda la Iglesia de rito latino. San Benito fue el hombre providencial que, sin proponérselo, ha sido Padre y Patrono de Europa y de los monjes de Occidente. De joven, realiza una primera experiencia de tipo eremítico en Subiaco, en una cueva. Allí va madurando hasta realizar un segundo paso con la fundación de doce monasterios en los alrededores, de los cuales hoy todavía subsiste uno dedicado a santa Escolástica, su hermana, que el próximo año celebrará los 1500 años de su fundación. Posteriormente, marcha para fundar el que será su gran monasterio en Montecassino, el año 529. Aquí empieza una gran historia de santidad y cultura, que dará a la Iglesia páginas gloriosas de su historia. San Benito, como vemos, no fundó una orden religiosa tal como hoy lo entendemos, sino diversos monasterios independientes; y escribió para su monasterio, como hacían otros abades, una regla para uso de sus monjes. Sin embargo esta regla, -aquí no es el lugar para ver la relación

y lo que debe a la denominada Regla del Maestro, contemporánea-, es original, y lo que dice el papa san Gregorio: "escribió una regla para monjes, notable por su discreción y clara en su lenguaje", empezó a tener éxito entre los monasterios de los alrededores. Entre el siglo VI i el VIII se fué extendiendo su práctica aunque todavía no de manera uniforme. Hemos citado al papa san Gregorio, pero hay que decir que antes que papa fue monje en Roma, benedictino, y que gracias a él tenemos un relato de la vida del santo Patriarca que recogió en el libro II de los *Diálogos*, aunque con un estilo hagiográfico propio, en el que lo natural y lo sobrenatural están mezclados. En su afán misionero, san Gregorio envió monjes a evangelizar el norte del continente, y con ellos también se fue extendiendo el monacato benedictino. Citemos sólo tres figuras egregias: san Agustín, después arzobispo de Canterbury, que evangelizó Inglaterra, san Anscario, que hizo lo mismo en los países escandinavos, y san Bonifacio, después obispo en Fulda, que

Monasterio de san Pedro de Cluny.

evangelizó Alemania y selló con su sangre la predicación del Evangelio. Hay muchos más. Con ello vemos cómo la vida contemplativa no está reñida con la vida activa, siempre que ambas se lleven convenientemente. Veremos a los monjes cubrir múltiples necesidades en la Iglesia, atendiendo hospitales, acogiendo peregrinos, llevando escuelas, cuidando la cultura clásica y salvándola de una pérdida irremediable en los oscuros años que preceden a la Edad Media.

Dos hechos verdaderamente providenciales van a hacer que la regla benedictina se extienda definitivamente. Uno, el imperio carolingio, y el otro la fundación de un monasterio en la Borgoña: Cluny. Carlomagno (742-814) consigue fundar un imperio, que quiere ser la restauración del imperio de Occidente, y que recibe en la Navidad del 800 su pleno reconocimiento con su coronación en Roma por el papa León III. Un anticipo en el tiempo de lo que quiere ser la Unión Europea

de nuestros días. Este imperio lleva consigo la unificación de pueblos y costumbres, y entre ellas nos interesa el encargo que hace el emperador a san Benito de Aniano para que todos los monasterios del imperio abracen la regla benedictina. Luis el Piadoso en 817 impone ya, definitivamente, el monacato benedictino en todas las tierras del imperio. Empieza, ahora, un apogeo monástico que desde el siglo IX llegará, por diversos caminos y reformas, hasta el siglo XIII. También aquí vemos un aspecto político, que a la larga será perjudicial para el monaquismo, y es su íntima unión con el régimen

feudal, que entre otros aspectos proporcionará un enriquecimiento notable y un poder civil, a las grandes abadías.

El apoyo en el poder político, que obtuvo san Benito de Aniano para llevar adelante su reforma, hacía a ésta obligatoria; y suponemos que no siempre debía de ser bien recibida en tierras con una ya larga tradición monástica. Este apoyo hizo que, al desapare-

cer el imperio, la reforma estuviera a punto de caer también. Un hecho trascendental permitió que el espíritu de la reforma carolingia continuara y aun prosperara mucho más. En 910, el duque Guillermo III de Aquitania fundó en la Borgoña el monasterio de san Pedro de Cluny, que se convertiría en la cabeza de un imperio monástico, verdadera orden religiosa tal como hoy la entendemos. El monasterio estaba libre de la jurisdicción de obispos y señores feudales y sometido directamente a la autoridad del papa. Era, por lo tanto, totalmente independiente, y podía escoger sus propios abades sin interferencia de poder alguno. Por otra parte, y aquí también hemos de ver la mano de la Providencia, tuvo entre 927 y el 1156 cinco abades excepcionales por su santidad y todo tipo de virtudes. Esto hizo que, en casi doscientos treinta años, hubiera una gran unidad de gobierno que permitió llevar la Casa a sus más altos niveles en todos los aspectos materiales y espirituales. Vale la pena detenerse un momento y ver cómo estos largos abadiatos se suceden formando una sólida unidad.

San Odón (927-942), 15 años, san Mayolo (948-994), 46 años, san Odilón (994-1049) 55 años, san Hugo (1049-1109), 60 años y por último el beato Pedro el Venerable (1122-1156), 34 años. A partir de entonces empieza la caída que, sin embargo, no se realizará hasta el 1791, cuando la Revolución Francesa suprimirá la abadía y sus filiales. En pocos años más de mil monasterios estarán sujetos a la jurisdicción del abad de Cluny, único abad de toda la congregación. No cuesta imaginarse cómo la alianza entre la Sede Apostólica y Cluny consiguieron llevar adelante la reforma litúrgica y la de toda la vida de la Iglesia. A medida que iban ganando prestigio, los monasterios se iban enriqueciendo con toda clase de donaciones de reyes, nobles y pueblo. Su influencia en el desarrollo de la arquitectura románica, con todo el valor de obras de arte añadidas a los edificios, es debido a la expansión monástica de Cluny, que influyó en todo tipo de construcciones, ya fueran catedrales o colegiadas. Baste, como botón de muestra, señalar la tercera iglesia abacial que construyó el abad san Hugo, y que era verdadera maravilla del románico, del cual hoy tan sólo subsisten vestigios en el extremo del crucero. Pero esta riqueza llevó consigo la decadencia. Las rentas de la abadía fueron desea-

das, y se convirtieron en una de las mejores prebendas que el rey de Francia podía conceder a sus favoritos en régimen de encomienda. La encomienda, digámoslo ya, fue causa de la ruina material y espiritual de muchos monasterios, al poder disponer una persona, clérigo o laico, de las rentas sin pertenecer a la comunidad. En este tiempo de la gloria de Cluny es cuando el oficio litúrgico toma todo su gran esplendor propio de los monasterios benedictinos. Recordemos la triple división de la sociedad feudal, los guerreros, los artesanos-labriegos y los monjes y clérigos encargados de rezar por los otros, como si los monjes fueran una especie de profesionales de la oración, intercesores delante de Dios por todas las necesidades de la sociedad. Pronto habían de salir reacciones a este monaquismo tan, hoy diríamos, frustrado en el mundo, aunque diera grandes frutos de santidad y de cultura en una sociedad en la que sólo brillaban los monasterios y las escuelas catedralicias.

Como es propio de todo organismo vivo, se produce una reacción para volver a los orígenes, recuperando los valores primitivos y abandonando todo aquello que se ha ido acumulando y que dificulta la práctica de la Regla. Igual pasa con la Iglesia. En el siglo XI, León IX empieza lo que después se denominará, genéricamente, reforma gregoriana, por el impulso que Gregorio VII le dio. En el aspecto monástico se insiste en la vuelta a la pobreza y el rigor de la observancia primitiva. Reacción contra el lujo y los excesos en la liturgia. También hay un acercamiento hacia los valores de la vida eremítica. Surgen numerosas órdenes, la mayoría siguiendo la regla benedictina, aunque cada cual interpreta la Regla según su propio punto de vista, o el interés para adaptarla a sus intenciones, como hace san Pedro Damiano que olvida la moderación y equilibrio de san Benito para insistir más en el rigor ascético. Una característica de estas nuevas fundaciones es que, frente al negro del hábito cluniacense, llevan la ropa blanca, o, mejor, del color de la lana sin teñir. En este tiempo aparecen Camaldoli, Vallombrosa, Fontevrault, Savigny, Grandmont, Chartreuse -Cartuja-, Cister. Entre éstas algunas han desaparecido, unas fueron absorbidas por Cister y otras han llegado hasta nuestros días, entre las cuales hay que considerar la Cartuja y el Cister.

San Bruno fundó en 1084, cerca de Grenoble, en Chartreuse, de donde tomará el nombre la orden, un grupo de vida eremítica, pero con la particularidad de que sus habitantes vivían en régimen mixto de vida eremítica y cenobítica, con gran soledad y austeridad. Los monjes viven en ermitas situadas alrededor de un claustro, pero tienen una iglesia común en la que rezan parte del oficio divino, y un refectorio en el que algunas veces comen en común, así como una sala capitular para reunirse. Todo ello en una clausura estricta. El Cister, que empieza en 1098, en Borgoña, no lejos de Cluny, también insiste en una vuelta a la práctica primitiva de la regla benedictina y una recuperación del trabajo manual, la pobreza de vida tanto a nivel comunitario como personal y una liturgia más sencilla y racional. El primer fundador, san Roberto de

pansión. Es preciso mencionar las cuatro primeras fundaciones que serán luego la cabeza de las grandes ramas en que se estructurará la orden: 1113 La Ferté, 1114 Pontigny, 1115 Claraval, con san Bernardo como primer abad y 1115 Morimond. La llegada, en 1113, de Bernardo de Fontaines y un numeroso grupo de familiares y amigos, dio a la orden un nuevo impulso con la fundación, al acabar el siglo, de centenares de abadías distribuidas por toda Europa. Es notable la organización que, al contrario de la piramidal de Cluny, se estructura en filiaciones de madre -casa fundadora- a hija -casa fundada- lo que crea una red de monasterios fuertemente vinculados entre ellos. Otro aspecto es la organización económica en granjas de explotación agrícola, ganadera o forestal, en las que había los conversos o hermanos legos, siempre relacionados

con el monasterio al cual pertenecen las granjas. El resultado de este sistema fue un éxito, que, aumentando la riqueza material de las abadías, propició sin embargo su decadencia, como era de esperar. Siglos más tarde esta riqueza hará de las abadías un objeto de apropiación por parte de los señores y reyes que, o bien por medio de la encomienda se apoderarán de sus bienes, o, como por ejemplo en Inglaterra, Enrique VIII eliminará los monasterios, simplemente para apoderarse de su patrimonio. En otro aspecto, la vida cisterciense es notable por su arquitectura, de una belleza y armonía dentro de una sencillez de líneas, debido al despojo de los elementos ornamentales que san

Bernardo impone frente a la riqueza exuberante de los edificios cluniacenses.

El siglo XIII trae nuevos aires en la Iglesia y en la sociedad; el mundo feudal empieza a declinar en favor del mundo burgués de las ciudades y del aumento del poder de los reyes, que van centralizando toda la autoridad en sus personas. El monacato, demasiado unido a las formas feudales, no sabe reaccionar, y el protagonismo lo toman las nuevas órdenes, que en aquellos años aparecen como fruto de la santidad y vitalidad de la Iglesia: franciscanos, dominicos, carmelitas... Es decir, aque-

Abadía de Montecasino.

Molesmes, inicia en Cîteaux, lugar salvaje y solitario, un monasterio que, por circunstancias providenciales, se convertirá en cabeza de una gran orden monástica que llenará el siglo XII, y que dejará una profunda huella en la vida monástica de la Iglesia. Al regreso de san Roberto a su monasterio le substituye su prior san Alberico, que consigue la bula de protección del nuevo monasterio del papa Pascual II, librándolo de las injerencias de los obispos y señores feudales vecinos. A su muerte en 1109, le sigue en el cargo abacial san Esteban Harding, que es la gran figura que establece el marco legal y prepara ya la ex-

llas órdenes que reciben el nombre genérico de mendicantes. Estas se instalan en las ciudades y tienen un papel activo por medio de la predicación y estudio en la vida de la sociedad medieval. Los monasterios, que están contruidos en el campo o en las montañas, muy alejados, continúan su vida sin dejar de tener importancia, pero ya no captan la atención de los fieles, que sienten más próximos a ellos a los mendicantes.

La vida transcurre, pero los cada vez más numerosos problemas que surgen entre los nuevos estados, afectan de manera negativa a los monasterios que, a menudo, se ven atacados, asolados y destruidos en las guerras que durante largos siglos afectaron una gran parte de Europa. Vienen a complicar las cosas, de una manera terrible, las ideas que de Jan Hus a Martín Lutero atacan en su base los elementos esenciales de la vida religiosa. Numerosos países, en el centro y norte del continente, verán desaparecer todos los monasterios. Sus riquezas, robadas y dispersas, sus edificios, destruidos o destinados a usos profanos, y los monjes, asesinados, secularizados o exclaustrados a la fuerza.

Sin embargo la vida monástica continúa, tal como son testimonios, por ejemplo, las congregaciones benedictinas de santa Justina en Padua, la observante de Valladolid o la claustral Tarraconense. Cuando la vida general de los religiosos parece que entra en una época extraña y cada vez más hostil, como así ocurre con la Ilustración, podemos significar como ejemplo al P. Benito Feijoo, que se convierte en una especie de paradigma del hombre ilustrado de su tiempo, una enciclopedia que trata de todos los temas, y con gran racionalismo lucha contra la superstición. De la poca importancia que se concedía al papel eclesial de la vida monástica, da una idea la prohibición de fundar monasterios en las tierras de América descubiertas y colonizadas. Sólo aceptaban los religiosos de vida activa, en especial mendicantes y jesuitas.

Las ideas de la Ilustración van haciendo su camino, y cada vez más consideran la vida religiosa en general, y la monástica en particular, como una antigualla, reliquia del pasado que no tenía lugar en los tiempos modernos. La Revolución Francesa brindó la oportunidad para abolir todos los monasterios. Con el agravante de que las dos casas más importantes y cabezas de una orden, Cluny y Cîteaux,

desaparecieron, y con ellas la organización monástica que representaban. A lo largo del siglo XIX, esas nefastas ideas fueron extendiéndose por toda Europa y sus colonias. En España la fecha de 1835 marca el final de todas las casas religiosas y entre ellas las abadías y prioratos de todas las órdenes. Son bien conocidas las consecuencias que las leyes desamortizadoras tuvieron para el patrimonio, desapareciendo, para siempre, víctimas del pillaje y la desidia, tesoros de arte e historia.

Ante este desolador panorama se podría pensar que el monacato había pasado a ser un recuerdo glorioso en la historia de la Iglesia. Pero aunque el árbol había caído, las raíces seguían vivas. Un ejemplo de ello es la aventura épica de Dom Agustín de LeStrange y sus monjes, en peregrinación por Europa, desde Francia hasta Rusia, pasando por Suiza. Con el movimiento romántico, que recuperaba una visión de la Edad Media, el monaquismo recobra de nuevo interés, aunque, eso sí, con una imagen desfigurada de la original. En 1833, Dom Prosper Guéranger funda el monasterio de san Pedro de Solesmes y restaura en Francia la vida benedictina. Poco a poco, los monasterios, que habían sobrevivido al vendaval del siglo XIX, se agrupan y fundan nuevas casas, restaurando en lo posible las antiguas. Los trapenses volvieron a Francia de la mano de Dom Agustín de LeStrange, y pronto pudieron abrir numerosos monasterios. Los cistercienses, que se habían mantenido en los Estados Pontificios, fueron el núcleo para la renovación de la orden junto con algunos monasterios que habían resistido en el centro de Europa al josefinismo.

Al llegar a nuestros días, podemos ver con esperanza que la vida monástica continúa viva y activa en la Iglesia, si bien en estos tiempos sometida a la grave crisis de valores que afecta a la sociedad, y que repercute en el descenso de vocaciones y el consiguiente envejecimiento de muchas comunidades. Sin embargo, frente a este aspecto negativo que repercute en las órdenes antiguas, vemos nacer nuevas formas de vida monástica, que se pueden incluir en esta ya larga corriente, y que mantienen vivos los mismos valores que a lo largo de casi dos milenios han animado infinidad de cristianos que han buscado en el claustro la santidad, es decir, realizar su vida cristiana en plenitud. Entre estos últimos movimientos podemos citar, para acabar con una imagen

de futuro, la comunidad ecuménica de Taizé, la Comunión de Jerusalem en Francia, con incluso numerosos monasterios urbanos, y las hermanas de Betlehem, que siguen la espiritualidad cartujana pero sin pertenecer a dicha orden. Los primeros, aunque tienen su propia regla de vida, se inspiran en abundancia en la Regla de san Benito.

Abadía de Fontfroide - Sala Capitular.

ANEXO

La celebración litúrgica marca el ritmo de vida del monje

El eje que vertebra toda la jornada e incluso todo el año, es la celebración de la Liturgia de las Horas, según el ritmo que marca el año litúrgico. Leer detenidamente la Constitución Apostólica de Pablo VI sobre la reforma del oficio divino ilumina mucho éste y otros aspectos de la oración monástica en el coro. Aunque se dirige a todas las personas que rezan el oficio, y es deseable para todos, antes que cualquier otra legítima devoción, afecta sobre todo a los canónigos o los monjes, que tienen particular obligación de hacerlo pública y solemnemente en sus templos. La noche, tiempo privilegiado, desde siempre, para la oración meditativa y sosegada, está marcada por el oficio de Maitines o Vigilias. Salmos y lecturas se alternan durante un largo tiempo de oración. Al amanecer, los Laudes que, literalmente, son una alabanza, recuerdan el alba del primer día de la semana en que el Señor Jesús resucitó. Durante la mañana y el mediodía, se hace particular recuerdo de la venida del Espíritu Santo en Pentecostés y de la hora

de la crucifixión del Señor. Al atardecer, cuando la jornada se acaba, el rezo de Vísperas hace memoria de la muerte y sepultura de Jesús. Ahora el sol va desapareciendo hacia su ocaso, de la misma manera que en Laudes iba apareciendo resplandeciente desde el Oriente. El símbolo de Cristo, representado por el sol, es muy evocador, y la estructura de nuestras iglesias medievales nos lo recuerda, aunque el ritmo horario actual sea contraproducente por la gran diferencia que existe entre el horario solar y el oficial. Antes de recogerse a descansar, el rezo de Completas. Es la oración confiada del que duerme en la Casa del Señor. En muchos monasterios se acaba con una antífona mariana, la *Salve Regina*, para que nuestra Madre vele el sueño de sus hijos. Entre todo ello, se intercala en todas las comunidades la celebración solemne y festiva de la Eucaristía. Conforme van pasando los años, el monje va adaptando el ritmo de su vida, casi sin darse cuenta, a este ciclo litúrgico anual, y ello ayuda a encontrar un equilibrio en su vida cotidiana, no exenta de una cierta monotonía, de la cual sin embargo nadie se libra fuera o dentro del claustro. Un tiempo precioso está dedicado a la *lectio divina*, o lectura meditativa y orante de la Sagrada Escritura o libros espirituales, de autores reconocidos por su ciencia y virtud.

Las actividades cotidianas del monje

El monje, aparte de los trabajos domésticos, desarrolla una gran actividad en su monasterio, de índole intelectual o pastoral, y sobre todo con la acogida de huéspedes. Es la hospedería la actividad más importante que recoge la Regla de cara al exterior. Siempre ha sido ejercida. Prueba de ello son los muchos monasterios construidos en zonas de pasaje de viajeros y peregrinos. Hoy, que tantos establecimientos suplen la antigua ausencia de hospedaje, resulta que las hospederías monásticas son cada vez más solicitadas por personas deseosas de pasar unos días en un clima de silencio y paz, tan opuesto al ruido y ritmo cada vez más desenfrenado de la vida actual. Vivir en estos edificios, muchas veces fuera del tiempo y espacio actuales, pero habitados por hombres hijos de la época que les toca vivir, con sus problemas y necesidades, es un gran apostolado y servicio que es solicitado y agradecido en muchos casos. Cada hospedería tiene su pequeña historia llena de alegrías y dolores.

Podríamos terminar preguntándonos qué es el monje. Un cristiano comprometido que, con la ayuda del Señor, intenta ser consecuente consigo mismo y con su vocación, abierto a la gracia y al amor que recibe de continuo y quiere transmitir. Un signo más o menos sensible, de unas realidades escatológicas que nos sobrepasan, que se manifiesta en medio de una sociedad materialista y secularizada. La estabilidad monástica es la garantía del lugar don-

de da este testimonio libre de los altibajos que lleva la vida. Un testigo, en definitiva, de la resurrección del Señor Jesús entre todos los hombres de buena voluntad, porque como dice san Pablo: "si él no hubiera resucitado, seríamos los más desgraciados de todos los hombres".

Jesús M. Oliver

(Conferència pronunciada a Saragossa el 6 de novembre de 1999)

POBLET: ESCENARI D'UNA NOVA PERSPECTIVA EMPRESARIAL

No n'hi ha prou de perseguir criteris d'economicitat i rendibilitat a curt termini!

Tant la Costa Daurada com les terres del seu entorn gaudeixen d'un període de creixement, a voltes desmesurat, expansió i bonança econòmica quasi ininterromput des dels inicis de la dècada dels seixanta.

Malgrat aquest clima d'eufòria econòmica, en què cada any són més els turistes que ens visiten, així com el nombre d'habitants de certs destins turístics, ara ens són ben presents tota una sèrie d'elements que aboquen a la reflexió.

¿Volen les comarques de Tarragona i, d'una manera especial la Costa Daurada, esdevenir un destí turístic de masses en el qual l'única cosa important sigui el sol, la platja i l'oferta lúdica nocturna?

Plantejant-nos aquesta pregunta, descobrim l'extraordinària riquesa, a tots els nivells, que tenen aquestes terres i que, malauradament, ha passat força desapercibuda durant tots aquests anys.

Com a epicentre d'un extraordinari llegat cultural, artístic i espiritual tenim el majestuós conjunt monàstic de Poblet: excel·lent testimoni cistercenc d'estils

arquitectònics diferents però alhora complementaris.

Per aquest motiu, i amb l'objectiu d'assolir a mig termini un alt benefici per aquestes terres, cal fer un esforç en promocionar un turisme més qualitatiu que quantitatiu, és a dir, un turisme compromès amb aquest patrimoni artístic, cultural i religiós, i, per què no?, també gastronòmic i lúdic.

En aquest sentit i, des d'una òptica empresarial, **Unió Promotora Catalana** -empresa immobiliària implicada, des de fa 40 anys, amb la Costa Daurada i que té com a missió oferir als seus clients un servei integral que els porti el màxim benestar- està projectant un pacte amb el Monestir Cistercenc de Santa Maria de Poblet, a fi i efecte de donar a conèixer, promocionar i facilitar l'accés al monestir -com a valor afegit- entre els seus clients.

Aquest pacte respon a la filosofia i a la inquietud empresarials de **Unió Promotora Catalana**, i estem convençuts que ajudaran a un creixement sostenible, compromès i respectuós amb l'entorn.

Víctor Bertran

Unió Promotora Catalana.

VESTICIÓN DE FRAY EDWIN

Foto: Arxiu Poblet.

En la solemnidad de la Inmaculada, el 8 de diciembre, vistió el hábito de novicio e inició el año reglamentario de noviciado, *fray* Edwin-Segundo Oblitas y Vera. Tomó el nombre de Edwin de la Inmaculada Concepción. Nació el 29 de marzo de 1970 en el pueblo de Apolo, en el país hispanoamericano de Bolivia, y cursó los estudios del bachillerato boliviano. Es de la raza *quechua*. En el mencionado pueblo de Apolo hay un monasterio de monjas cistercienses, dedicado a la Virgen de Nazaret y fundado por las comunidades alemanas de Thyrnau y Waldsassen en el año 1929. Cuando brotaron en el joven los signos de la vocación religiosa, como cosa normal, las monjas lo mandaron a monasterios alemanes. En aquel ambiente se sin-

tió extraño, por la lengua y la cultura, y no cuajaba, y decidió venir a Poblet. En su primera visita y a pesar de que se encontraba bien aquí, pareció que había un contraste demasiado fuerte entre su cultura y la nuestra, por lo que se le aconsejó que regresara a su tierra y buscara un monasterio en su ambiente. Continuó insistiendo en que se le admitiera para iniciar la prueba de adaptación, por lo que se le permitió venir a Poblet por segunda vez el 26 de marzo de 2001, y comenzó así su tiempo de preparación o postulante. Terminado éste, ha podido tomar el hábito de novicio e iniciar la vida religiosa y monástica. "Su objeto es, por un lado, que el novicio conozca todo lo que exige la vida del monasterio por él elegida, se ejercite en ella y así se prepare debidamente para la profesión; y, por otro lado, que la comunidad monástica observe la aptitud y madurez del novicio para la profesión y pueda formarse un juicio sobre ello" (Constituciones, art. 36). En el rito de la vestición, el padre Abad le preguntó: "¿Qué pides?" A lo que él respondió: "La misericordia de Dios y de la Orden". Después de leer el novicio en un correcto catalán un texto escogido de la Regla de san Benito, preguntó el Abad: "¿Estás dispuesto a seguir más perfectamente a Cristo según el guíaje del Evangelio y el camino indicado por la santa Regla?" A lo que respondió: "Con la ayuda de la divina gracia, espero y deseo militar para el Señor, Cristo, rey verdadero". A esto añadió el Abad: "Lo que Dios ha comenzado en ti, lo lleve a término". Se le dió el hábito, en señal de conversión, mientras la comunidad cantaba un salmo. Y en una oración se pidió a Dios por él, para que "le conceda perseverar devotamente en la Iglesia y ser digno de obtener la vida eterna". Todos respondieron: "Amén".

Francesc M. Tulla

NEU A POBLET

L'onada de fred siberià, que caigué el 14 i el 15 de desembre del 2001, en forma de tempesta de neu, ens deixà a Poblet una catifa de mig metre de gruix de neu i temperatures de -6, -8 i -10° durant 18 dies a sota zero. Pràcticament estàvem

Fotos: Arxiu Poblet.

bloquejats, tot i que no ens va faltar la llum i es mantingué la comunicació telefònica. El diumenge dia 16, a la missa conventual hi havia només sis veïns. Les misses de la una i de les sis de la tarda, no se celebraren, ja que no vingué ningú. A partir del mateix diumenge, i intensivament des del dilluns, les màquines procediren a netejar la carre-

tera, a fer pas i a intentar normalitzar la situació. Un parell de tractors, amb anivelladores, van deixar net l'accés al Monestir. Amb tot, a la missa del gall, que normalment hi ha una assistència massiva, les recomanacions de les autoritats que no

se sortís de casa, deixaren l'assistència reduïda a una seixantena de persones. La tarda de sant Esteve i fins al dia 30, la temperatura millorà i es començà a desglàçar, tot i que la neu va durar unes quantes setmanes. De fet, des de l'any 1962 no s'havia vist una caiguda de neu d'aquesta magnitud en el nostre país, i agafà a tothom (autoritats i particulars) desprevinguts per poder fer-hi front: tallada d'autopistes, amb edificis d'escoles com a dormitoris improvisats, tallada també de les vies fèrries; les carreteres bloquejades, impedit la circulació dels autocars de línia; pobles on amb prou feines es podia circular, els nens dels quals es van quedar sense escola una colla de dies per no poder transitar; caigudes i trencades òssies, etc., total, un veritable desastre. Cal dir, però, seguint el conegut proverbi, "año de nieves, año de bienes", que hi hagué recuperació dels cabals d'aigua, i han reverdit les terres, ja que feia molts anys que en teníem

dèficit i escassejava l'aigua. A la nostra zona hem de confiar en la caiguda d'aigua del cel, per anivellar la que es consum i necessitem. L'hivern ha continuat essent un xic cru i ha costat una mica de passar.

Francesc M. Tulla

POBLET, PARATGE NATURAL

Al redós del Monestir de Poblet, hi juguen diverses institucions. L'Estat segueix essent el titular de "la part del monument". La comunitat de monjos cistercencs que l'habita, hereva de l'antiga comunitat que li va donar vida, és la usufructuària per noranta-nou anys, ampliables a d'altres noranta-nou més (per Llei de l'Estat del 17 de juliol de 1953), d'aquesta "part monumental", i la titular de les anomenades "terres de clausura" (que estan dins de la muralla emmerletada del

assessora, els dóna suport i els fa costat (se'n va parlar al núm. 1 de la revista, a les pàgs. 5-9). I, a més, hi ha la "Junta Rectora" que ha de vetllar per a evitar la degradació del marc natural que envolta el Cenobi i la conservació del "Paratge Natural d'Interès Nacional d'una part de la Vall del Monestir de Poblet" (abreujat, PNIN), que actua en reunions "plenàries" dos cops a l'any, i en "Comissió Tècnica de Treball", cada dos mesos. D'aquesta vol parlar el present article, ja que és poc coneguda.

Constitució de la Junta Rectora PNIN.

segle XVI, però a part del "monument") que, en el seu origen, foren conegudes com de la "Fundación Correa Véglison", pel nom del governador civil que les va proporcionar. Les competències de "supervisió" de l'Estat que tenia "Bellas Artes", del Govern de Madrid, amb els traspassos, les té ara el Departament de Cultura de la Generalitat. Hi ha també el Patronat del Monestir, que vetlla per les "pedres", ajuda la Comunitat usufructuària, encarrila el turisme i controla els entorns. D'això se'n va parlar al número dos de la revista (a les pàgs. 13-15 hi havia la "història", i a les pàgs. 10-12 la "crònica" de l'última reunió). I també hi ha la Germandat d'"amics" de la comunitat de monjos, que els

Per Ordre de 20 de novembre de 1964 (B.O. Educación Nacional, núm. 44, de 3 de juny de 1965), el llavors anomenat "Ministerio de Educación Nacional" de l'Estat, donava instruccions per a la defensa dels conjunts històrico-artístics, establint al voltant de la població o monument en qüestió una zona semirural o "anell verd" d'amplària de 500 metres, quan no hi hagués Pla General d'Ordenament urbà,

aprovat almenys provisionalment, d'acord amb la Llei de 12 de maig de 1956. Poblet va tenir diversos intents d'ordenar l'entorn del monestir. L'Ordenació, publicada per decret del Governador Civil de la província en data 15 de juny de 1963, va apareixer al B.O. de la Província. El Pla parcial de "Les Masies" -per la seva proximitat a Poblet-, va ser aprovat per l'Ajuntament de l'Espluga el 29 d'agost del 1972. L'Ordenació de la zona de l'eixample de l'Espluga (sector oest, que s'estenia cap a Poblet), fou aprovat pel ple municipal, el 2 d'octubre del 1972. I, posteriorment, els Plans Generals d'Ordenament urbà de les viles de Vimbodí i de l'Espluga de Francolí, que regulaven tot

el terme i, en conseqüència, els voltants del Monestir. I així s'arriba fins a la Llei del Parlament de Catalunya.

Després de deliberar-ne el Parlament, el President de la Generalitat va promulgar la Llei 22/1984, de 9 de novembre, per la qual es declarava "paratge natural d'interès nacional d'una part de la vall del monestir de Poblet", amb la finalitat de conservar i defensar-ne el medi i protegir les explotacions agràries existents (art. 1). La zona declarada afecta els termes municipals de Vimodí i de l'Espluga de Francolí. Els límits són determinats per "graus" geogràfics (art. 2). A efectes urbanístics, l'àrea afectada té la condició de no urbanitzable (art. 3). Les reformes dels edificis existents no poden contrastar amb les característiques morfològiques i cromàtiques del paisatge (art. 4). Són prohibits: els moviments de terres, l'abocament d'escombraries, la construcció d'embassaments, la tala de boscos, la col·locació d'anuncis, de rètols publicitaris, la circulació de vehicles moto-

ritzats, etc. (art. 5). Tota actuació necessita l'autorització del Departament de Cultura (art. 6). L'incompliment tindrà sanció (art. 7).

Hi ha disposicions addicionals: Primera, per Resolució de la Direcció General del Patrimoni Artístic, Arxius i Museus del Ministeri de Cultura, del 28 d'abril de 1980, i amb l'informe favorable de l'"Academia de Bellas Artes de San Fernando", es declara conjunt històric-artístic l'entorn del monestir de Poblet, amb prohibició de noves edificacions, construcció de granges i altres. Segona: El Consell Executiu pot declarar necessària una expropiació. Entre les disposicions finals, hi ha la que "amplia les funcions que actualment té el Patronat del Monestir de Poblet, afegint-hi la de col·laborar en la conservació i la protecció del paratge natural que declara aquesta Llei".

El Decret 279/1998, de 21 d'octubre, versa sobre el desplegament de l'esmentada llei i la creació de les reserves naturals parcials del barranc del Titllar i del barranc de la Trinitat.

La Resolució de 13 de maig de 1999, per la qual es nomenen els membres de la "Junta Rectora", que és la que ha de vetllar pel compliment de la Llei. El 27 de maig del 1999, i en el marc del Palau Nou de l'Abat del Monestir de Poblet, es constituí aquesta Junta Rectora, de la qual en fou elegit President Josep Maldonado, Delegat del Govern de la Generalitat de Tarragona. La resta de membres el formen Entitats i la Generalitat. El representant del Patronat de Poblet és el pare Prior, Francesc Tulla. Per un conveni de cessió d'espai amb l'Alberg "Jaume I" (a les Masies, prop de Poblet), s'obre allà el centre de recepció i oficina del Paratge. La Junta hauria de procedir a l'aprovació del pla d'usos i gestió del PNIN. El pla contempla un total de 45 actuacions que s'haurien de materialitzar en el termini de cinc anys i amb un volum global d'inversió de vuit-cents vuitanta mil euros. Tractaments silvícoles i la lluita contra el foc, són dos aspectes a posar en relleu. L'assignatura pendent que reclamen les entitats és la dotació de personal propi per al paratge, per a la seva vigilància i preservació. La tasca ha començat i ara depèn de les administracions i entitats implicades donar contingut i gestió a la Junta que s'ha constituït.

Amb els canvis en el Govern de la Generalitat, pels quals el Paratge passa de la Conselleria d'Agricultura a la de Medi Ambient, es canvia la composició de la Junta i es postposa la primera reunió ordinària de la mateixa, que finalment té lloc el 2 de març del 2001, a la Casa Forestal de la Pena, dins mateix del Paratge. El president segueix essent el Delegat del Govern de la Generalitat, però ara en la persona de Cèsar Puig. Montserrat Candini, Directora General del Patrimoni Natural, és la representant de Medi Ambient. En formen part Pere Llopart, de Medi Ambient. Felip Font de Rubinat, pel Departament de Cultura. Jordi Artigas, del Departament de Política Territorial. Josep Nogués d'Agricultura. Jaume Carreras, batlle de Vimbodí. Antoni Sánchez, batlle de l'Espluga. Carles Vidal, per la Diputació de Tarragona. Josep M. Josa, per la Unió de Pagesos, el pare prior

Francesc M. Tulla, pel Patronat de Poblet, Manel Martínez, pels Amics del Paratge Natural de Poblet. Jordi Civit, representant de CHNCB. Pere Domènech, per l'ADF (Associació per la Defensa del Foc), de Vimbodí, i Anton Vallvey, director del Paratge i secretari de la Junta.

L'Ordre del dia fou: 1r punt) Lectura de l'acta de la sessió anterior, pel secretari, que és aprovada; 2n) M. Candini fa un breu resum de les actuacions i incidències dins del Paratge: Senyalització, tanques, àrees de lleure, camí del comú de l'Espluga, dependències a l'Alberg "Jaume I" per a oficines del PNIN, etc; 3) Pla d'ús i gestió, que preveu l'actuació en el Barranc de la Pena (conduir el barranc dins les muralles del Monestir de Poblet), nova àrea de lleure a l'entrada del barranc de Castellfollit, etc., projectes elaborats per executar-los enguany i acabar-los màxim a primers de 2002, amb una inversió que ronda els un milió dos-cents seixanta-dos mil euros; i que per a donar servei al territori es contractaran 5-6 persones per treballar tot l'any, dins del pla d'ocupació, formant part de l'organisme de parcs; 4) La creació de la "Comissió Tècnica de Treball", que és la que s'ha d'ocupar del dia a dia, investigar sobre el terreny del paratge i vetllar pel règim de protecció. La componen Pere Llopart, de Medi Ambient; Josep Nogués d'Agricultura; i Anton Vallvey, Director del Paratge, que és qui convoca. Es fixa una periodicitat de reunir-se cada dos mesos, amb flexibilitat per escurçar o allargar. Als restants membres de la Junta se'ls avisarà, per si volen assistir a les reunions de la Comissió; 5è) Protocol de col·laboració per l'estudi de la flora i la fauna del Paratge, per crear grups de treball i d'educació ambiental. De la fauna se n'ocuparà el Centre d'Història Natural. I de la flora, els Amics del Paratge. Està previst que lliurin el treball a finals d'estiu; 6è) S'estudien els afers sobrevinguts: un veí (en Goytisolo) va fer un pla tècnic de gestió forestal, on es contemplaven dues rompudes de terreny forestal a agrícola; al cim de la Baltassana han de fer obres i s'està en l'estudi de l'impacte mediambiental; el batlle de Vimbodí demana la gestió d'un repetidor per

TV3 i Canal 33, que no es veuen bé a la zona (Cèsar Puig preveu fer una gestió); i el mateix batlle demana que se li faciliti reconduir la canonada per on passa la conducció de les seves aigües (M. Candini li promet fer els possibles, però que presenti una memòria valorada, segons la normativa); i, finalment, el 7è punt, és el del torn de paraules: Hi ha una discussió sobre com redistribuir millor els agents forestals per a la vigilància del territori; es parla de la caça furtiva i de com controlar-la; Anton Vallvey treu el problema de les coordenades del Paratge que, segons la Llei, són per "graus" geogràfics, amb el problema que parteixen finques i hi ha la qüestió dels permisos, si passen per dos termes; seria millor que fos

Tècnica de Treball tingué lloc a la mateixa Casa forestal de la Pena, el dia 18 d'abril del 2001, a les 16 hores. Els assistents foren: Pere Llopart, de Medi Ambient; Josep M. Nogués, d'Agricultura; el pare prior Francesc M. Tulla, pel Patronat de Poblet; Manel Martínez, pels Amics del Paratge Natural de Poblet; Antoni Mestres, substituït del representant CHNCB (Centre d'Història Natural de la Conca de Barberà); i Anton Vallvey, Director del PNIN. Els temes foren: 1r) Presentació dels plànols amb la proposta de delimitació poligonal nord i sud del Paratge, per tal d'adaptar-los als "accidents" geogràfics, identificables sobre el terreny; sembla que estan bé, però falten els dos batlles, que de fet són els responsables dels

Foto: A. Milla.

pels "accidents" geogràfics (un camí, un barranc, etc.), i s'acorda que en la propera reunió de la Comissió tècnica es faci la delimitació per "accidents" geogràfics. Es parla també de les construccions furtives dins del Paratge, tot i que sembla que no n'hi ha cap de nova, des que es va fer el cens. El batlle de l'Espluga planteja la qüestió de soterrar les línies elèctriques al seu pas pel Paratge, com també la qüestió dels parcs eòlics, a les quals propostes tots s'hi adhereixen. Amb tot caldria parlar amb les Companyies elèctriques i trobar-hi una solució, amb un negociament de l'aportació econòmica. Per acabar, s'acorda que hi hagi dues sessions anuals de la Junta: una a la primavera i una altra a la tardor, a la primera setmana del mes d'octubre.

La primera reunió de la Comissió

municipis, per aprovar-los; 2n) Informes sobre els Plans tècnics de gestió forestal amb els punts que poden afectar el règim de protecció del Paratge, així, per exemple, la Finca "El Teuler", per a plantació de vinya, en un antic convent abandonat fa més de 15 anys, terreny abandonat que cal refer-lo; també la Finca "Les Fargues", per a la plantació de vinya en un antic convent abandonat fa més de 30 anys i avui poblat d'alzina; 3r) Sobre la caça controlada dins del Paratge, cal redactar un nou pla tècnic de gestió cinegètica i convocar els presidents de les societats de caçadors perquè hi donin el vist i plau; 4t) Es presenten els projectes tramitats l'any 2001, com són els tractaments silvícoles de millora de massa forestal dels rodals de roureda i alzinar a la foresta de "Poblet"; la correcció hidrogràfica del Barranc de la Pena (al seu pas pel Monestir de Poblet), que es fa amb un conveni

Foto: BEDMAR.

hidrològic amb l'Estat; i el projecte de construcció de l'Àrea de lleure la "Roca de l'Abella", al començament del Barranc de Castellfollit; i 5è) Sobre els temes sobrevinguts: a la proposta de fer raid d'aventura de 24 hores, els dies 28 i 29 d'abril propvenients, se n'informa desfavorablement i es denega, d'acord amb el règim de protecció del Paratge; i sobre el projecte d'explotació de l'aprofitament de recursos miners al paratge "Les Vinyes" del terme municipal de Vimbodí, si bé no està dins del Paratge, està dins la zona d'influència. Se n'informa desfavorablement pel seu impacte visual paisatgístic, soroll, contaminació atmosfèrica per pols, producció de residus sòlids i líquids, eliminació de vegetació, tots els incompatibles amb el règim de protecció del Paratge.

La segona reunió de la Comissió Tècnica de Treball tingué lloc a la mateixa Casa forestal de la Pena, el dia 18 de juny del 2001,

a les 10 hores. Els assistents foren: Carme Bigorra, cap del Servei de Parcs i Espais naturals; Pere Llopart, de Medi Ambient; Josep M. Nogués, d'Agricultura; el pare prior Francesc M. Tulla, del Patronat de Poblet; Manel Martínez dels Amics del Paratge; Antoni Mestres, del Centre de Història; Jaume Carerras, batlle de Vimbodí; Antoni Sánchez, batlle de l'Espluga; Pere Domènech, de l'ADF de Vimbodí; Josep M. Jossa, de la Unió de Pagedos; i Anton Vallvey, Director del PNIN. Els temes foren: 1r) La presentació del Projecte bàsic i d'execució, amb plànols, de l'àrea de lleure de la "Roca de l'Abella", per import d'execució de cent vuitanta mil set-cents set euros, que és informat favorablement, amb objeccions -que s'estudiaran- per part del Centre d'Història i dels Amics del Paratge sobre el lloc d'emplaçament de les obres i la distribució de les taules i la barba-coa; s'ha demanat a la firma Torres, S.A., la cessió de terrenys de la Fin-

ca colindant, per poder ampliar l'àrea de lleure; 2n) S'informa sobre l'estat actual dels estudis de flora (pels Amics del Paratge) i fauna (pel Centre d'Història), per a entregar-los a finals de setembre, els primers, i a finals de juliol, els segons; 3) Sobre els temes sobrevinguts: es dona el "vist i plau" a la petició de Carles Talens de poder fer ús de la Casa del Titllar per menar-hi vida ermitana, d'acord amb la Reglamentació aprovada per l'Arquebisbat de Tarragona, i es proposa fer un "conveni" que ho reguli; i, després de parlar-ne a la Comissió, s'acorda comunicar al Servei de Carreteres de la Generalitat a Reus, la prohibició d'utilitzar herbicida en els treballs de manteniment de la zona de seguretat de la carretera T-700 dins del Paratge i instar-los a què iniciïn els treballs necessaris per tal d'eliminar la vegetació seca com a conseqüència de l'aplicació d'herbicida, en compliment del Decret 64/1995 de prevenció d'incendis forestals. Per acabar, un parell d'infor-

macions: que el mes de setembre estarà redactat el Pla Tècnic de Gestió Cinegètica de la zona de Poblet, el qual s'exposarà a la Junta Rectora del PNIN i posteriorment es convocarà a les Societats de Caçadors per tal de consensuar la seva aplicació per la temporada 2001-2002; i que queda pendent de grafiar sobre el plànol el límit poligonal nord del Paratge. Es farà quan l'oficina del Paratge disposi del sistema d'informació geogràfica.

El 24 de gener del 2002, hi hagué la segona reunió ordinària de la Junta Rectora del PNIN de Poblet i les RNP Barranc del Titllar, a la Casa Forestal de la Pena, de 11 a 13,30 h. Hi assistiren: Cèsar Puig, com a President; Pere Llopart, per Medi Ambient; Felip Font de Rubinat, per Cultura; Josep N. Nogués, pel DARP; Jaume Carreras, batlle de Vimbodí; Antoni Sánchez, batlle de l'Espluga; Josep Josa, per l'Unió de Pagesos; el pare prior Francesc M. Tulla, pel Patronat de Poblet; Manel Martínez, pels Amics del Paratge; Antoni Mestres, pel Centre de Història; Pere Domènech, per l'ADF de Vimbodí; Carme Bigorra, Cap del Servei de Parcs; Josep Antoni Mur, inspector del CAR (Cos d'Agents Rurals); Cándido Rincón, sots-inspector del CAR a Tarragona; i Anton Vallvey, secretari de la Junta Rectora i Director del PNIN.

Es començà per la lectura de l'acta de la sessió anterior, que fou aprovada. Després es passà a l'informe dels treballs realitzats durant l'any 2001, que foren: actuacions a la Casa forestal de la Pena; a la del Titllar i a la de Castellfollit. Treballs de manteniment i neteja de les àrees de lleure i fonts. Arranjaments de camins, desbrossada de vores, reparació de diversos murs de pedra seca i col·locació de cinc tanques de seguretat en diversos camins de la xarxa viària. Treballs de manteniment de punts d'aigua en la prevenció d'incendis, així com la neteja de tallafocs i franges protectores de baixa intensitat de vegetació. Col·locació de senyalització perimetral i 97 senyals dins la zona de forest, com també restitució de 13 senyals de circulació dins el PNIN de Poblet. El total global d'aquesta conservació i manteniment s'estimà en dos-cents deu mil tres-cents cinquanta euros. La correcció

hidrològica del Barranc de la Pena (que passa per dins del Monestir de Poblet) i que s'està fent, es valorà en tres-cents cinquanta-cinc mil euros. En el capítol de Difusió i Projecció, s'està preparant la Guia d'itineraris del PNIN de Poblet; l'itinerari de Natura per l'alzinar de la Pena i l'itinerari per la història del Bosc de Poblet. Quant al conveni amb el Centre d'Història i Amics del Paratge, s'ha fet l'Estudi de la Flora del Paratge i l'Estudi de la fauna del Paratge, treballs presentats durant l'any 2001 i abonats en el pressupost de 2000 i dels quals se'n donarà una còpia en CD Rom als membres de la Junta. S'han abonat els honoraris dels projectes de distribució interior de la casa de la Pena (quatre-cents cinquanta-tres euros) i de l'Àrea de Lleure "Roca de l'Abella" (set mil vuit-cents tretze euros). I, finalment, hi ha diverses partides per la neteja de l'oficina del PNIN de Poblet, connexió elèctrica, estufes, mitjans i material pels treballadors del Pla d'Ocupació.

El tercer tema de la reunió fou el Pla d'Actuacions de 2002: A) Manteniment de la xarxa viària i senyalització de senders (93.157 €); B) Projecte d'execució de l'àrea de la "Roca de l'Abella", a la foresta de Poblet (plurianual; per enguany 60.102 €); C) Construcció d'un aparcament al centre de recepció del PNIN (plurianual; enguany 30.051 €); i rehabilitació de la Casa forestal de la Pena (plurianual; enguany 93.157 €); D) Obres de restauració hidrològica del camí del Titllar a Castellfollit (2ª fase) 212.029 €; E) Tractaments silvícoles de millora de l'alzinar de la foresta de Poblet (80 Ha.) 265.412 €; i millora de la massa forestal de la foresta "Comellàs" (122 Ha.) 370.855 €; F) L'edició de les guies previstes més amunt: PNIN de Poblet; l'alzinar de Poblet; història del bosc de Poblet; i ruta dels Castells de Vimbodí, per un total de 24.041 €; G) Estudi d'inventaris de punts d'interès geològic del Paratge de Poblet, 6.010 €; i H) Ajuts per al finançament d'inversions i actuacions en els espais naturals, 24.041 €.

Seguí el torn obert de paraules: S'està realitzant l'avantprojecte del parc Natural

de les Muntanyes de Prades, i hi haurà una reunió extraordinària per exposar-lo a la Junta Rectora quan estigui redactat. El batlle de Vimbodí proposà que el nom fos el de "Bosc de Poblet", ja que és molt més conegut a nivell Europeu i tindria més ressò. Es preguntà per l'inventari de les construccions il·legals pel CAR. L'inspector contestà que es feien les inspeccions corresponents i si es detectés alguna irregularitat, se'n faria l'informe. Es parlà del pla de vigilància del PNIN de Poblet. S'informà que la Casa Forestal de la Pena està previst que sigui cedida per a turisme rural, per als visitants del Paratge. S'informà també de la coordinació entre el Paratge i els Bombers en cas d'incendi. Per a la prova automobilitàstica de la Pujada a Prades, es demanà que hi haguessin les garanties que calguin perquè es millori la neteja després de la prova i s'arreglin els desperfectes.

Sobre els temes sobrevinguts es digué que hi ha problemes sobre la caça. La empresa Càdec de Serveis Turístics i Educatius de l'Espluga de Francolí s'ha ofert per a gestionar els serveis d'informació i guiatge, que es farà per "conveni" amb l'esmentada empresa i conjuntament amb l'Alberg Jaume I i el Camp d'Aprenentatge d'ensenyament. Es presentà el nou logotip del PNIN de Poblet i s'acordà d'enviar-ne una còpia a tots els membres de la Junta Rectora. I, finalment, Manel Martínez féu entrega a tots els assistents del seu llibre "El bosc de Poblet al llarg dels anys". Fou felicitat pel President, en nom de tots els representants, pel notable esforç de recerca i recopilació i es demanà que constès en acta el públic agraïment.

El present article obeeix a què la Junta Rectora del PNIN és nova, calia informar-ne, donar compte de la seva gestió, de la manera com treballa, i amb quins temes tant variats ha de fer front per defensar el Paratge, la caça, la tala del bosc, els permisos d'obres,

Components de l'última Junta Rectora.

la vetlla per la correcta aplicació de les coses, com és el cas de l'herbicida a les carreteres, les àrees de lleure, etc., en aplicació de la Llei del Parlament de Catalunya per a la protecció del Paratge Natural de l'entorn de Poblet, que en té la responsabilitat. És una labor callada -tal com ha de ser-, que mereix el suport i l'aplaudiment de tots.

Francesc M. Tulla

ENTREVISTA A LUIS MONREAL

Tras la entrevista publicada en el número anterior al P. Abad Giovanni Rosavini, hoy recogemos el testimonio de Luis Monreal, que como recordó el Abad Rosavini, acudió a esperarles en el aeropuerto del Prat, y que, desde su puesto de Comisario de Zona del Patrimonio Artístico para Cataluña, Valencia y Baleares, trabajó por la recuperación del Monasterio de Poblet, consiguiendo además que diversas obras de arte se depositaran allí.

Luis Monreal publicó en 1999 el libro titulado *Arte y Guerra Civil*, donde, entre las memorias de su paso como responsable de patrimonio en la Cataluña de la postguerra, el autor dedica un capítulo a la recuperación monástica en Poblet, episodio del que se siente orgulloso de haber participado. En él relata la vinculación que tuvo

por medio de su responsabilidad con la realidad Populetana desde el final de la guerra civil hasta 1947, en que dejó su cargo. En este capítulo se abordan, tanto sus contactos con Eduard Toda, como la restauración monástica, las obras de aquellos primeros años y el propio nacimiento de la Hermandad, de la que Luis Monreal es uno de los miembros fundadores.

El P. Tulla habló con Luis Monreal, y éste nos recibió en su domicilio de Barcelona, el pasado 12 de febrero, para charlar amigablemente, y poder escuchar a este hombre que profesa un sincero y profundo amor a Poblet.

En el umbral de los noventa años, nos sorprendió por su extraordinaria memoria y su viveza intelectual, que le mantiene todavía hoy en activo. Recientemente ha

Foto: Rambla.

publicado un importante volumen sobre la iconografía del cristianismo, y continúa pronunciando múltiples conferencias e impartiendo cursos regulares en el Círculo Ecuestre de Barcelona.

Lo primero que nos explicó Luis Monreal fueron sus recuerdos de Eduard Toda, durante el año largo que lo conoció, hasta su muerte en abril de 1941. Nos dijo que era alto, delgado y enjuto, de pocas palabras, y con mucha educación, pero siempre protegiendo su pensamiento íntimo.

Luis Monreal coincidió también con el Abad Rosavini en que Toda era escéptico, pero murió con fe. Una de las anécdotas que le contó Eduard Toda, se refiere a su etapa de cónsul en Hong Kong. Allí, la policía detuvo a un delincuente de nacionalidad española. Toda acudió en calidad de cónsul y de intérprete. Durante la conversación, Toda dejó escapar una expresión concreta, y, al oírlo el interrogado, exclamó: "*Cony, vostè és de Reus*".

Cuando le preguntamos sobre si Toda era o no grato al gobierno franquista, nos contestó que esta valoración no es del todo justa y que, en realidad, Toda fue indiferente ante el nuevo régimen. Nos confesó, que pesaba como tema polémico de su actuación en Poblet, la detención y posterior muerte del Dr. Borràs, obispo auxiliar de Tarragona. Se refugiaron, en julio de 1936, en el monasterio, el cardenal Vidal i Barraquer, su obispo auxiliar Dr. Manuel Borràs, y el familiar del arzobispo, el Dr. Joan Viladrich. Una vez llegados a Poblet, Eduard Toda, aconsejado por las difíciles circunstancias del momento, acudió al Comité Revolucionario de Vimbodí a comunicar la estancia del Cardenal en Poblet. Diversos miembros del Comité Revolucionario de Hospitalet de Llobregat, circunstancialmente en la zona, acudieron a

Poblet. Ante el peligro que suponía esa detención, el cardenal Vidal decidió que, puesto que éstos sólo le buscaban a él, se quedara el obispo Borràs en Poblet, a fin de garantizar al máximo la continuidad del gobierno de la diócesis en tan difíciles momentos. Inicialmente, se llevaron al Cardenal Vidal i Barraquer y al canónigo Viladrich, y el Dr. Borràs permaneció en

Nos explicó los orígenes de la Hermandad, cuando Felipe Bertrán i Güell lo citó en su antepalco del Liceo, y le habló de que había pasado por Poblet y había visto la enorme penuria en que vivían los monjes

la casa del Patronato con Toda. Posteriormente, el Dr. Borràs sería detenido en el Molino del monasterio. Todos ellos coincidirían en la cárcel de Montblanc, de la que el Cardenal sería rescatado por orden escrita a mano por el President Lluís Companys y fechada el 24 de julio de 1936 con el siguiente texto: "*En nom del govern de la Generalitat, ordeno que el doctor Vidal i Barraquer i el seu acompanyant siguin entregats al dador, i restin presoners a disposició del govern de la Generalitat*". Se produjo así una confusión de términos y solo fueron entregados al diputado Soler i Pla el Cardenal y su acompañante, en este caso su familiar el Dr. Viladrich, quedando en la cárcel de Montblanc el Dr. Borràs. Al llegar a Barcelona, el Cardenal quedó bajo la protección del gobierno de Cataluña, resultando infructuosos todos sus intentos por rescatar a su obispo auxiliar, que sería asesinado en el Coll de Lilla el 12 de agosto de 1936, estando ya el Cardenal en Italia. Todos estos acontecimientos han sido relatados con detenimiento por Ramon Muntanyola en su biografía *Vidal i Barraquer: Cardenal de la pau*, o por el propio testimonio de Joan Viladrich, habiendo sido publicada la orden escrita por el President Companys en *Diari de Tarragona* el 5 de junio de 1994.

Pasamos luego a hablar de la extrema penuria económica de la Comunidad hasta la muerte de Eduard Toda. Luis Monreal nos dijo que sus jefes pensaron que la Or-

den les socorrería, y no fueron conscientes en aquel momento de esa extrema necesidad. No había suficiente comida, y a ello se atribuye la prematura muerte de Dom Martino.

A continuación nos explicó los orígenes de la Hermandad, cuando Felipe Bertrán i Güell lo citó en su antepalco del Liceo y le habló de que había pasado por Poblet y había visto la enorme penuria en que vivían los monjes, y le planteó crear un Patronato de Bienhechores. Entonces Monreal le contestó que el Patronato ya existía, pero su cometido era velar por el Monumento y no entraba en su tarea el sostenimiento de la comunidad religiosa, a la que el Estado simplemente había cedido el usufructo del edificio, aunque por supuesto los miembros del Patronato estaban en la mejor disposición respecto a la Comunidad. Fue en ese mismo momento, cuando Monreal le sugirió que lo que se podía crear era una asociación privada de inspiración religiosa, para atender a las necesidades de la comunidad religiosa, resucitando la Hermandad de Santa María de Poblet.

Luis Monreal nos refirió en este momento una anécdota de Felipe Bertrán y la relación que siempre mantuvieron, el primero como experto en arte, y el segundo como coleccionista, tradición ya iniciada por su padre Bertrán y Musitu. Una vez, Monreal le habló de comprar un retrato inglés del XIX, por el que pedían 40.000 pesetas, y Bertrán ofrecía 30.000 pesetas, pero en la negociación y, como torna, sacó un pequeño cuadro de la fachada de Poblet que resultó ser de Marià Fortuny, realizado cuando éste contaba trece años. Años más tarde Bertrán lo regaló a la Comunidad, y él se mandó hacer una copia.

Quiso Luis Monreal alabar a continuación la gestión de Felipe Bertrán en la Germandat. Fue a su juicio muy eficaz, y

logró hallar apoyos económicos para el Monasterio.

A continuación, nos quiso explicar que, a pesar de que cuando nació la Hermandad hubo muy buena colaboración por parte del Patronato, no siempre fue así, y antes de la restauración monástica no todos querían que Poblet volviera a ser aquello para lo que fue construido, residencia de una comunidad monástica cisterciense. Recuerda una conversación con un miembro del Patronato, que le doblaba la edad, en su despacho del palacio de la Virreina, a quien tuvo que pedirle que no tomara posesión como miembro del Patronato, si era contrario al retorno de los monjes.

Monreal representó al marqués de Lozoya como padrino de la profesión del P. Morgades. Destacó la figura del marqués, segoviano de nacimiento, pero con vínculos con la nobleza catalana, pariente cercano del conde de Asalto y vinculado a la familia Muller de Tarragona. Para Luis Monreal, el marqués de Lozoya era la mejor persona con la que se había cruzado en su larga vida. *"Era tan bueno, tan bueno, que no podía ser peor"*: Quería contentar a todos y perdía eficacia.

El marqués fue catedrático de historia del arte en Valencia, se pasó a la zona franquista y fue nombrado Subcomisario de recuperación artística. Al terminar la guerra pasó a ser Comisario General de Bellas Artes, y mantenía diferencias con Toda, ya que propugnaba una restauración monástica plena, frente a la visión romántica de Toda de usar el monasterio para usos culturales y que una pequeña comunidad viviera únicamente en un rincón del monasterio atendiendo al culto.

Monreal dijo que el marqués tuvo un papel muy activo en las negociaciones con el Cister, y pasó a explicarnos la llegada

---

El Marqués de Lozoya era la mejor persona con que se había cruzado en su larga vida. "Era tan bueno, tan bueno, que no podía ser peor"

Foto: C. Pérez de Rozas.

El Sr. Luis Monreal con el P. Prior Rosavini, el P. Morgades -en hábito de novicio- y diferentes autoridades civiles en su visita al Monasterio.

de los abades Billi y Bernardini en noviembre de 1940. Nos comentó de Bernardini su enorme parecido con Juan XXIII tanto físicamente, como por su simpatía. Nos contó que ofreció su coche a los abades para hacer gestiones, pero durante la noche recibió el encargo de ir a recoger en Portbou una Inmaculada de Murillo y tuvo que marchar sin poder avisarles.

Recuerda especialmente el día del funeral de Eduard Toda, el 27 de abril de 1941, día de la Virgen de Montserrat, nombre de la que en aquel momento era su novia y actualmente su esposa. El funeral, nos dijo, se hizo de acuerdo con la tradición cisterciense, sin flores y con el cadáver descubierto en su ataúd, hecho que desconocía Monreal, que se presentó con un ramo de flores, y lo hizo desaparecer al ver la austeridad del acto .

Unos días antes de su muerte había llegado su hijo mayor (empleado en la embajada en Turquía y que no congeniaba con

su padre), si bien no entró en la habitación hasta que su padre hubo fallecido.

Al terminar el entierro, Monreal convocó una reunión del Patronato, y dejó como responsable al P. Rosavini, como Prior. Ordenó que nadie se llevara nada de la casa del Patronato, dejando claro que, excepto sus enseres privados, el resto era de propiedad del Patronato. Eso lo hizo pensando en posibles intentos por parte del hijo de vaciar la casa del patronato en la que había residido Toda, ya que Monreal era conocedor de que allí había documentos de valor histórico, como los borra-

dores del Tratado de París, en los que Toda había participado como secretario. Pero dichos documentos desaparecieron en aquel momento o posteriormente.

Monreal nos relata otra anécdota de Toda de cuando éste invitó al conservador del museo del Louvre Sr. Huyghe. Toda les invitó a comer un viernes de Cuaresma. El primer plato consistió en canelones de espinacas, aspecto que fue comentado por Toda aduciendo al período cuaresmal. Pero la sorpresa para Monreal fue mayúscula cuando por segundo plato sirvieron carne, a lo que nadie comentó nada, pero todos la comieron.

Cuando le preguntamos a Luis Monreal por la paralización de las obras del Claustro de San Esteban por parte de Toda, siendo que había asegurado al abad Bernardini que en breve se acabarían y la Comunidad podría desplazarse allí para vivir, él piensa que fue casualidad, y que no hubo segundas intenciones por parte de Toda.

Seguidamente nos habló del gobernador civil de Barcelona, Correa Véglison, que, desde su cargo, tuvo siempre mucho interés por Poblet y nos recordó, al igual que lo hiciera el abad Rosavini en la entrevista anterior, el papel que tuvo en la compra y posterior cesión a la Comunidad Monástica de los terrenos que circundan el Cenobio.

También quiso hablar de Pedro Gil Moreno, cuya sepultura está en la Galilea de la iglesia y que fue quien regaló la imprenta para que la Comunidad diversificara sus ingresos y no se centrara únicamente en las labores agrícolas. La familia Gil le encargó a Monreal que comprara el grupo escultórico que hay también en la Galilea, y recuerda que costó 30.000 pesetas.

Con motivo del cincuenta aniversario de la Hermandad, Monreal regaló un álbum de fotos, entre las cuales está la de los abades Billi y Bernardini con el P. Rosavini y el propio Monreal a su llegada al aeropuerto de Barcelona.

Ve Poblet como una obra sobrehumana, y nos comentó textualmente: *"¡Quién, al contemplar Poblet, puede ser tan insensato, para no creer que Dios existe!"*.

Para Luis Monreal el papel actual de la Hermandad ha de consistir en seguir reflejando fuera del Monasterio la piedad y el fervor de la Comunidad Monástica y, por supuesto, mostrar su adhesión hacia el Monasterio y sus monjes.

También nos habló de su relación con Montblanc, de donde es Hijo Adoptivo, y que, en 1995, coincidiendo con los 50 años de su adopción, el entonces alcalde, Mayayo, le hizo un homenaje. Su busto en bronce está en el Museo, y le dedicaron también una calle.

Tuvimos tiempo para hablar del escultor Frederic Marés, al que considera un es-

cultor discreto, pero que supo moverse muy bien y a quien, desde Madrid, le encargaron la restauración de los panteones reales de Poblet. Con todo quiso destacar

Ve Poblet como una obra sobrehumana, y nos comentó textualmente: "¡Quién, al contemplar Poblet, puede ser tan insensato, para no creer que Dios existe!"

que, gracias a su coleccionismo de arte, disponemos de un legado importante en diversas ciudades de Cataluña.

Finalmente salió en conversación la historia de Joanet. Nos dijo que delante de Marés podía mencionarse su nombre, ya que a Marés le parecía que la paciente tarea preparatoria realizada por Joanet durante años ensombrecía su creación. Monreal profesa una gran simpatía y una profunda gratitud al trabajo de Joanet, quien durante años fue clasificando todo el material.

Joanet vivía con Eduard Toda, que se lo trajo tras los trabajos de restauración del castillo-monasterio d'Escornalbou. Fue recompensado con la medalla de Alfonso X el Sabio, siendo éste el único reconocimiento recibido en su vida. Recientemente ha averiguado que se llamaba Joan Mestres, y que era de Argentera (pueblo muy cercano a Escornalbou).

Transcurrieron así, entre recuerdos, más de tres horas de charla con Luis Monreal, uno de los protagonistas, desde su cargo en los difíciles momentos de la restauración de Poblet. Nos despedimos de él, no sin antes recordarle que esperábamos verle en la próxima asamblea de la Hermandad.

Xavier Guinovart i Octavi Vilà

ENTREVISTA A OCTAVI VILÀ

Secretario de la Germandat de Poblet, asociación laica vinculada al monasterio.

La Germandat de Poblet, con más de 300 miembros, afronta una nueva etapa. Tras recuperar la histórica revista surgida en 1947, la entidad se prepara para difundir, a lo largo del año 2002, el papel del Cister en el mundo.

- ¿Qué es la Germandat de Poblet?

- Cuando se refundó la vida monástica en Poblet, en 1940, los monjes pasaban penurias económicas, incluso de subsistencia. La Germandat se creó en Barcelona para ayudarles: desde facilitarles trigo y otros alimentos, hasta restaurar las dependencias básicas del mo-

Foto: Mariano Cebolla.

nasterio. Cuando los monjes tuvieron las necesidades cubiertas, la Germandat se convirtió en una asociación de amigos del monasterio, caracterizada por un fuerte componente espiritual.

- Una especie de brazo civil de la comunidad religiosa...

- Podría decirse que somos una asociación de laicos vinculada a un monasterio.

- ¿La Germandat continúa con su antigua labor benéfica?

- No queremos olvidar la vertiente social. Poblet ya no necesita colaboración económica, pero sí otros monasterios de la Orden.

- ¿Quién puede pertenecer a la entidad?

- Todo aquel que tenga una relación con el monasterio por canales directos, ya sea católico practicante o no. En definitiva, personas que se sientan interesadas por la vida en Poblet: familiares de monjes, gente que ha pasado unos

días de recogimiento en la hospedería del monasterio... Pertenecer a la Germandat antes quizás era más un título honorífico, y lo que pretendemos a partir de ahora es que el miembro de la Germandat adquiera un mayor compromiso con la comunidad.

- ¿Por qué no hay ninguna mujer en la Germandat?

- Éste es otro tema que también hay que solucionar. Pensemos que la Germandat se fundó en 1944, y la sociedad y la Iglesia eran distintas a como son ahora. Los nuevos estatutos de la entidad contemplan que, antes de dos años, esta limitación desaparezca y se incorporen mujeres a la entidad. Hoy la hospedería del interior del monasterio no admite mujeres, por tratarse de una comunidad masculina, pero sí lo permitirá la hospedería que se construirá en el exterior.

- Acaban de recuperar la revista de la entidad tras un largo paréntesis.

- El actual abad, Josep Alegre, decidió retomar la revista al poco de llegar al monasterio. Es una publicación que sucede a la que editaban los monjes en los años cuarenta. Coincide con el cambio de concepción de la Germandat. Pretendemos que la revista se convierta en un emblema de la entidad.

- ¿Cuáles son los próximos proyectos de la Germandat?

- Uno de ellos es la participación en una página web de la comunidad, como tienen otros monasterios. También pretendemos potenciar la relación con toda la antigua Corona de Aragón, con la incorporación de miembros de Valencia, Aragón o las Baleares. Asimismo, cada año dedicaremos un tema a la reflexión y al debate. El de 2002 será el papel del Cister en el mundo. Nos interesa difundir los diversos aspectos de la Orden, que en sus inicios tuvo un componente económico y político muy importante. Poblet, Vallbona de les Monges y Santes Creus se fundaron para repoblar la Catalunya Nova, que acababa de ser reconquistada.

¿La ruta turística del Cister ha propiciado el acercamiento espiritual al monasterio?

- Por lo general, el turista no va más allá de la visita convencional. Aunque seguro que ha influido en que alguien más se interese por la vida del monasterio. La ruta del Cister y la proclamación de Poblet como patrimonio de la humanidad han ayudado a que sea un punto de referencia.

(Entrevista realizada por Enric Alfonso, "La Vanguardia", 16-12-2001).

Crònica de la Comunitat de novembre de 2001 a abril de 2002

ANY 2001

Novembre

Dia 5, dilluns: Aquesta matinada ha mort F. Anselm Pujiula. Tenia 75 anys (els havia fet la vigília de la seva mort) i feia 54 anys que havia fet la professió.

Dia 6, dimarts: A les 10 h. del matí hi ha hagut el funeral i l'enterrament de F. Anselm, que ha estat presidit pel P. Abat.

Dia 7, dimecres: Ha visitat el monestir la Sra. Casilda Ghisla Guerrero Burgos y Fernández de Córdoba, duquesa de Cardona. Venia de Cardona, on ha passat alguns dies, i anava cap a Còrdova, on viu habitualment.

Dia 19, dilluns: El P. Abat ha anat al monestir de monges cistercenques de Lazkao al País Basc, de les quals és Pare Immediat, per presidir l'elecció d'una nova abadessa.

Dia 23, divendres: El P. Abat ha retornat de Lazkao on ha estat elegida com a nova abadessa la M. Kandi Saratxaga.

Dia 27, dimarts: Mn. Pere Farnés ha vingut per fer un curset de tres dies de litúrgia. Parlarà sobre l'Advent i sobre les arrels jueves de la pregària eucarística.

Desembre

Dia 2, diumenge: El P. Abat ha fet els següents nomenaments a la sala capitular: P. Francesc Martínez-Sòria, refetorer; F. Josep M. Cabañes, sagristà.

Dia 5, dimecres: El P. Abat i el postulant Edwin Oblitas han anat al monestir de Vallbona on s'estaran fins al dissabte perquè aquest darrer faci els exercicis espirituals previs a l'entrada al noviciat.

A la tarda el P. Abat ha anat a Barcelona on s'ha entrevistat amb el President de la Generalitat Sr. Jordi Pujol.

Dia 8, dissabte: Després de Laudes ha tingut lloc la vestició amb l'hàbit de novici del postulant Edwin Oblitas, que ha pres el nom d'Edwin de la Immaculada Concepció.

Dia 15, dissabte: Hi ha hagut una gran nevada que ha deixat uns 40 cm de neu.

Dia 28, divendres: A la tarda ha arribat el P. Maur Esteva, Abat General.

Dia 29, dissabte: El P. Abat General ha marxat a la tarda. Al matí ha anat d'excursió a peu fins a la Pena. Havent dinat ha vingut a la recreació amb la comunitat.

ANY 2002

Gener

Dia 2, dimecres: Ha vingut per passar uns dies a Poblet Mons. Juan José Omella, bisbe de Barbastre-Montsó i administrador apostòlic de Jaca i Osca.

A la tarda hi ha hagut capítol conventual. S'hi ha escollit a F. Xavier Guanter i al P. Maties Prades com a consellers.

Dia 7, dilluns: El P. Alexandre Masoliver ha anat al monestir de monges trapenques de Tulebras, on ha fet un curset sobre temes monàstics donant diverses conferències.

Dia 8, dimarts: F. Josep Biosca ha estat operat aquest matí a l'Hospital de la Vall d'Hebron de Barcelona. Se li ha extret la vesícula biliar. L'operació ha estat un èxit.

Dia 11, divendres: El P. Jesús M. Oliver i F. Xavier Guanter han assistit al Seminari de Barcelona a una "Jornada d'estudi sobre el nou Martirologi", organitzada per l'Institut de Litúrgia de Barcelona.

F. Josep Biosca ha retornat al monestir després de l'operació soferta fa pocs dies.

Dia 13, diumenge: El P. Abat ha designat com a membres del seu Consell aquest matí a la sala capitular a F. Marc Vallès i a F. Josep Aliaga.

Dia 14, dilluns: F. Xavier Guanter ha anat al monestir de monges cistercenques de San Benito de Talavera per ajudar-les a la catalogació i informatització de la seva biblioteca.

Dia 20, diumenge: El P. Abat General ha passat pel monestir. Venia de Màlaga. Ha concelebrat a la missa conventual. Ha dinat amb la comunitat i ha participat a la recreació i després ja ha marxat cap a Roma.

Dia 24, dijous: Un equip de TV3 ha vingut a Poblet per realitzar la filmació d'un programa de la sèrie "En camp de contrari". Aquest programa consistirà en una sèrie de diàlegs entre el P. Abat i el Sr. Joan Francesc Pont, professor de dret tributari de la Universitat de Barcelona. Aquest senyor es declara no creient i lliurepensador. Aquesta filmació durarà fins al proper dissabte.

Dia 26, dissabte: Aquesta tarda s'ha representat a la sala de conferències una obra de teatre còmic. Estava escrita per F. Josep Aliaga i duia el títol de: "Nadal en un monestir cistercenc". Els actors han estat: P. Benet Farré, F. Josep Aliaga, P. Josep M. Recasens, F. Xavier Guanter, P. Francesc Martínez-Sòria, F. Lluís Solà, F. Rafel Barruè i F. Edwin Oblitas.

Febrer

Dia 1, divendres: A la tarda, hi ha hagut capítol conventual per tractar de l'estat econòmic de la comunitat.

Dia 7, dijous: El P. Josep M. Recasens ha anat a Sevilla per participar en la VII Setmana Monàstica que tindrà lloc els propers dies 8, 9 i 10. Farà una ponència que tractarà sobre el tema: "L'experiència de Déu en l'oració personal."

Dia 14, dijous: Ha començat avui un curset de cant gregorià donat pel Sr. Luis Prensa, de Saragossa, i que durarà fins al dia 16.

Dia 17, diumenge: El P. Abat ha anat al monestir de monges cistercenques de San Andrés de Arroyo (Palència), on predicarà els exercicis espirituals. Hi va acompanyat de F. Antoni Mulet.

Dia 26, dimarts: Aquesta nit ha tornat el P. Abat.

Març

Dia 3, diumenge: Ha arribat Mn. Josep M. Ballarín que durant la propera setmana predicarà els exercicis espirituals a la comunitat.

Dia 13, dimecres: Aquest vespre ha arribat el P. Abat General, acompanyat del P. Vicenç Polek, del monestir polonès de Wachock i que actualment treballa a la Cúria General de Roma.

Dia 16, dissabte: El P. Abat General i el P. Vicenç Polek han marxat aquest matí.

Dia 29, divendres: Aquesta tarda ha vingut l'arquebisbe Joan Martí Alanís d'Urgell. Passarà la nit a Poblet i demà marxarà de bon matí.

Abril

Dia 5, divendres: Reunió del Patronat de l'Arxiu del President Tarradellas.

Dia 6, dissabte: Avui i demà tenen lloc a Poblet unes Jornades sobre el tema dansa i religió, organitzades per l'Agrupament d'Esbarts Dansaires de Catalunya. Hi ha diverses conferències al Palau de l'Abat i algunes representacions de danses religioses dels Països Catalans: el Ball parlat de Santa Margarida de la Riera, la Moixiganga de Valls, la Moma del Corpus de València. Dins l'església, avui a la tarda, hi ha hagut un concert de música popular religiosa a càrrec del grup de música tradicional Bufalodre de Valls, i a la nit una representació del Retaule de Santa Tecla a càrrec de l'Esbart Santa Tecla de Tarragona i de la Cobla la Principal del Llobregat.

Dia 8, dilluns: F. Josep M. Cabañes ha anat al monestir de San Pedro de Cardeña per assistir-hi a un curs de formació teològica que hi organitzen els trapencs d'Espanya. S'hi estarà fins al proper dia 24.

Dia 11, dijous: El P. Abat ha anat a la reunió dels abats i provincials de Catalunya que ha tingut lloc al convent dels dominics de Barcelona, al carrer Ausies Marc.

Dia 24, dimecres: El P. Maties Prades i F. Rafel Barruè han anat a Castelló de la Plana per assistir a l'enterrament de Mons. Josep M. Cases Deordal, bisbe emèrit de Segorb-Castelló.

Dia 30, dimarts: Reunió a Poblet del Consell particular de la Fundació de la Casa Ducal de Medinaceli a Catalunya. S'hi ha tractat del funcionament de l'Arxiu de Medinaceli dipositat a Poblet. Per part de la comunitat hi han assistit el P. Abat i el P. Jesús M. Oliver.

L'ESCOLA D'ARQUITECTURA A POBLET EL 1901

Des de la creació de l'Escola d'Arquitectura de Barcelona el 1871, el seu director Elies Rogent i Amat i altres professors, influïts per l'ambient romàntic propi dels temps de la Renaixença, veieren en les ruïnes del monestir de Poblet un símbol dels sentiments místics medievals, però també unes extraordinàries lliçons d'arquitectura monumental.

En diverses ocasions visitaren Poblet amb els alumnes i aixecaren plànols que, per desgràcia no s'han conservat. L'any 1901, essent director de l'Escola Lluís Domènech i Montaner, es decidí fer les visites als monuments d'una manera organitzada, i encarregaren al professor Antoni Gallissà i Soqué (1861-1903) la preparació del que s'anomenaren "Excursions". La primera, la de 1901, portà

1901. Vista del claustre de Poblet des del cimbori.

1901. Cresteria de la finestra del palau del rei Martí.

als xicots a veure monuments de Terrassa, Manresa, Agramunt, Verdú, Lleida, Poblet, Tarragona, Tortosa i Centelles. A les excursions entre 1901 i 1903 van arribar a impressionar prop de quatre-centes fotografies amb negatius de vidre de gran format. La col·lecció fotogràfica de l'Escola d'Arquitectura es troba dipositada actualment a l'Escola de Fotografia de la Fundació Politècnica de Catalunya a Terrassa, després d'haver figurat durant molts anys a l'arxiu de la Reial Càtedra Gaudí i al de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi. Els negatius de l'Expedició de 1901 duen un segell amb l'escut de l'Escola Superior d'Arquitectura de Barcelona, la menció "Excursión 1901" i el número d'ordre.

Lluís Domenech i Montaner, en la necrologia d'Antoni Gallissà i Soqué publicada a la revista "Arquitectura y Construcción" nº 131, any VII del mes de juny de 1903, versió castellana del que havia publicat poc abans a "La Veu de

Catalunya", descriu com Gallissà, amb amorosa afecció, es dedicà a dirigir els alumnes, els quals obtingueren les fotos, aixecaren plantes dels edificis i dibuixaren perspectives. Diu que hi havia estudiants de tot arreu, car aleshores només hi havia dues Escoles d'Arquitectura, a Madrid i Barcelona.

Es reuniren alumnes catalans, castellans, aragonesos, del Nord d'Espanya i valencians en ambient de perfecta fraternitat i afectuós respecte pel professor Gallissà. Segueix el text

de Domènec: "Pobre Gallissà, al sortir de Poblet van fer el trajecte a peu i gairebé no podia caminar, s'ofegava i la pujada a l'estació de l'Espluga de Francolí li va resultar el camí del Calvari, i s'exclamava tot dient: «No podré fer més excursions» mentre els alumnes el miraven amb profunda pena, tractant d'animar-lo".

De les fotografies que van fer a Poblet són interessants les tres que permeten veure l'estat del palau del rei Martí en fase de restauració. Es poden veure les teules morunes, feia poc col·locades a la coberta, i una senzilla bastida per arribar a la gran finestra coronela que encara restava cegada per un envà, mentre que l'altra finestra presentava una de les columnes de pedra substituïda per un pilaret de totxo. En aquesta vista a vol d'ocell des del cimbori es veu el claustre ple de males herbes.

Per bé que sense Gallissà, les

Finestra coronela amb el fust d'una de les columnes substituït per un pilar d'obra vista.

excursions a Poblet continuaren, i en la de 1915, dirigida pel professor Pere Domènech Roura (1881 - 1962), es van fer una multitud de fotos i també uns excel·lents plànols, molts d'ells aquarellats, que ara són al museu del monestir. De les fotos de l'excursió de 1915, ultra els negatius a l'Escola de Fotografia de Terrassa, hi ha nombroses ampliacions sobre paper a l'arxiu de la Reial Catedral Gaudí. La qualitat de les fotografies antigues és magnífica, no solament pel que representa de testimoni històric de l'estat dels edificis, sinó també per la textura de les còpies fotogràfiques, derivades d'uns negatius que, impressionats després de llargues exposicions, donen més intensitat a les reproduccions.

Poblet és un conjunt monumental manta vegades fotografiat. L'arxiu

El palau del rei Martí fotografiat en l'excursió de 1915.

El palau del rei Martí fotografiat el 1884.

d'Adolf Mas, iniciat el 1900, el del Centre Excursionista de Catalunya, el de l'arquitecte municipal de Barcelona Ubaldo Iranzo Eiras (¿-1923), el de la Diputació de Barcelona i d'altres de particulars, atresoren un munt d'imatges constitutives de la història gràfica de Santa Maria de Poblet.

Una de les més antigues col·leccions és la sèrie de 19 vistes "fototípiques inalterables" fetes per membres de "l'Associació Catalanista d'Excursions Científiques", el 1884, de les quals es va

donar notícia en la Memòria de 1884 en un article de M. Roig i Soler sobre l'excursió a l'Espluga de Francolí, Vimbodí i castell de Milmalda. Les fotografies es van reproduir el 1887 a l'Album de Poblet endegat per Antoni Massó. La comparació d'aquestes fotos amb les del palau reial de Martí I resulta significativa, car, el 1884 encara hi havia el pis afegit el segle XVII que es va enderrocar poc abans de la foto de 1901.

Joan Bassegoda

MONESTIR DE SANTA MARIA DE VALLBONA

HISTÒRIA

El monestir de Santa Maria de Vallbona és el cenobi cistercenc femení més important de Catalunya.

Té els seus inicis en unes agrupacions mixtes d'ermitans, que després es converteixen en cenobites, organitzat en forma de comunitat doble, els quals viuen sota el bàcul pastoral del seu fundador, Ramon de Vallbona, i observen la Regla de sant Benet. La primera notícia documentada data de l'any 1153. El 1175 els homes es traslladen al Montsant, i la comunitat, llavors exclusivament femenina, s'incorpora a l'Orde del Cister i té per abadessa Òria Ramírez, vinguda del monestir de Tulebras (Navarra).

Alfons I el Cast i la reina Sança, durant unes setmanes, estableixen la cort itinerant a Vallbona per tal d'impulsar-ne la nova fundació.

També els reis Jaume I el Conqueridor i Alfons el Savi, amb

llurs mullers i corts, s'hostatgen repetidament a Vallbona, i és motiu d'inspiració dels trobadors de l'època.

El Monestir aviat irradià la seva vitalitat amb la fundació d'altres cenobis, entre els quals cal comptar, sant Hilari, de Lleida, Bonrepòs, a la Morera del Montsant, el Pedregal, prop del Talladell, la Bovera, al terme de Guimerà, la Saidia, de València i Valldonzella, a Barcelona, entre d'altres. Tota aquesta floració constitueix una prova de la força expansiva de l'espiritualitat de les monges. No podem oblidar que Vallbona és i ha estat sempre un fogar de vida contemplativa i un centre de cultura, de treball i de pregària, encaminat tot al servei diví. Per això, qui vulgui capir el "fenomen" de Vallbona ha de poder participar en algun dels actes litúrgics de la comunitat.

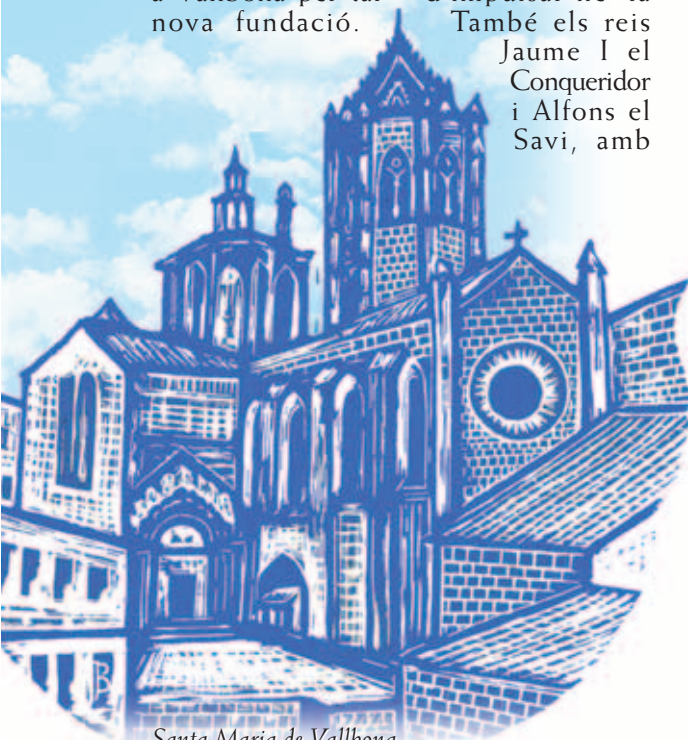
Des del segle XIII, Vallbona va tenir escola monacal, on rebien formació noies pertanyents a la noblesa. A dins d'aquesta escola hi havia l'*scriptorium*, on un grup de monges es dedicaven a copiar i ornamentar els còdexs. A les seves aules es conreava la gramàtica, la litúrgia, la calligrafia, la miniatura, la música i el teixit i brodat.

CONSTRUCCIONS MONUMENTALS

El temple

L'església és un exemplar fidel de l'estil de transició que l'Orde difon arreu. Té la planta de creu llatina i d'una sola nau, amb el creuer molt pronunciat i els absis carrats. La coberta de creueria ogival, fou construïda probablement al principi del segle XIV, en substitució de la volta romànica. La porta principal (s. XIII) és decorada amb un dels primers relleus de Santa Maria que surten en un timpà, a Catalunya.

El cimbori-campanar en forma de llanterna octogonal acabada en piràmide és un exemplar únic. A més d'ésser

Santa Maria de Vallbona.

d'extraordinària bellesa, és una de les obres més atrevides de l'arquitectura medieval.

L'interior del temple ens meravella per la seva simplicitat i l'admirable joc de llums. A la dreta de l'altar veiem el sarcòfag empotrat, senzill i llis, de la reina Violant d'Hongria, muller de Jaume I el Conqueridor, la qual va voler ser enterrada a Vallbona. Davant mateix, a l'altre costat, hi ha la tomba de la princesa Sança d'Aragó, filla d'amdós.

A la dreta del cor, tocant a la reixa, hi ha la capella de Corpus Christi amb uns relleus admirables, atribuïts a la millor escola del gòtic. D'aquest altar provenen els dos impressionants antependis (de mitjan segle XIV), de tema eucarístic, que ara es conserven al Museu Nacional d'Art de Catalunya. Presideix aquesta capella una imatge esvelta, de la Mare de Déu del cor. És de pedra policromada, obra de Guillem Seguer (s. XIV).

El claustre i altres dependències

El claustre té forma trapezoïdal. Els diversos estils i èpoques donen una singular varietat dins un mateix tema de simplicitat i d'austeritat. La nau sud (s. XII) és d'estil romànic primitiu i no té cap mena de decoració. La nau de llevant (s. XIII) també és romànica, adornada aquesta amb petits rosetons i capitells d'una gran bellesa. La nau nord (s. XIV) pertany a la millor escola d'estil ogival, i finalment, la nau de ponent (s. XV) és una construcció neoromànica, amb elements típics renaixentistes.

La sala capitular, de finals dels segle XIV, impressiona per la seva nuesa. La porta ogival que hi dona accés és molt esvelta i guarda simetria amb la nau del claustre. Cal destacar la imatge de la Mare de Déu de la Misericòrdia, de terra cuita policromada atribuïda a Pere Joan (s.XV), el famós es-

cultor de la façana del Palau de la Generalitat de Barcelona, i l'esplèndida col·lecció de lloses sepulcral d'abadesses.

La capella de la Mare de Déu del Claustre fou edificada l'any 1895 i en ella s'hi venera una magnífica escultura sota l'esmentada advocació. Probablement fou la primera imatge de Santa Maria (s. XII) que presidí el temple durant el període romànic.

L'arxiu és molt ric en documents i és de gran interès per a la història comarcal i nacional.

És d'esperar que aviat es pugui obrir el Museu Monàstic on s'hi exposaran diferents objectes de culte (s. XVIII-XX), mobles (s. XVII-XX) i també una interessant farmàcia antiga amb peces de gran valor.

El cenobi de Santa Maria fou declarat monument historicoartístic per decret del 3 de juny de 1931.

En la fundació del Monestir i al llarg dels anys hi van participar moltes dones de prestigi i Abadeses que es distingiren per la seva intel·ligència, espiritualitat i bon encert en el govern del cenobi. Berenguera de Cervera, filla d'Arnau d'Anglesola, primer baró de Bellpuig, i casada amb Guillem de Cervera, senyor de Juneda, no arribà mai a ser-ne abadessa, però al seu interès i a les nombroses gestions a favor de l'incipient eremitori-casa d'oració que s'anava formant en el segle XII, en la Vallbona que ja començava a ser, deu el nostre monestir, molt especialment, la seva existència i la seva incorporació a l'Orde del Cister.

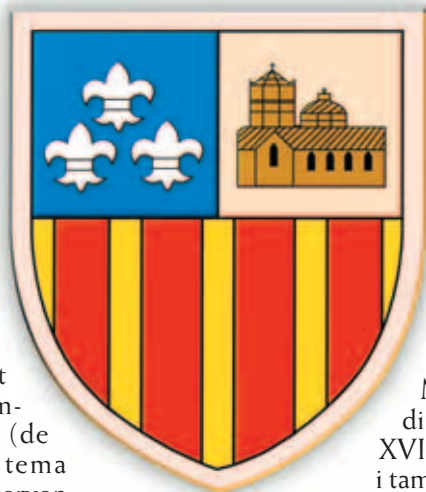
Primeres abadesses:

Òria Ramírez, la primera abadessa.

Ermessenda de Rubió, dita la Boscana.

Eldiarda d'Àger, filla de Berenguera de Cervera.

Ermessenda de Fontanes.

Escut de Vallbona.

Eldiarda d'Anglesola.

Amb aquesta darrera abadessa arribem a època de Jaume I el Conqueridor, protector també del nostre monestir. La seva segona esposa, està estretament lligada amb aquest

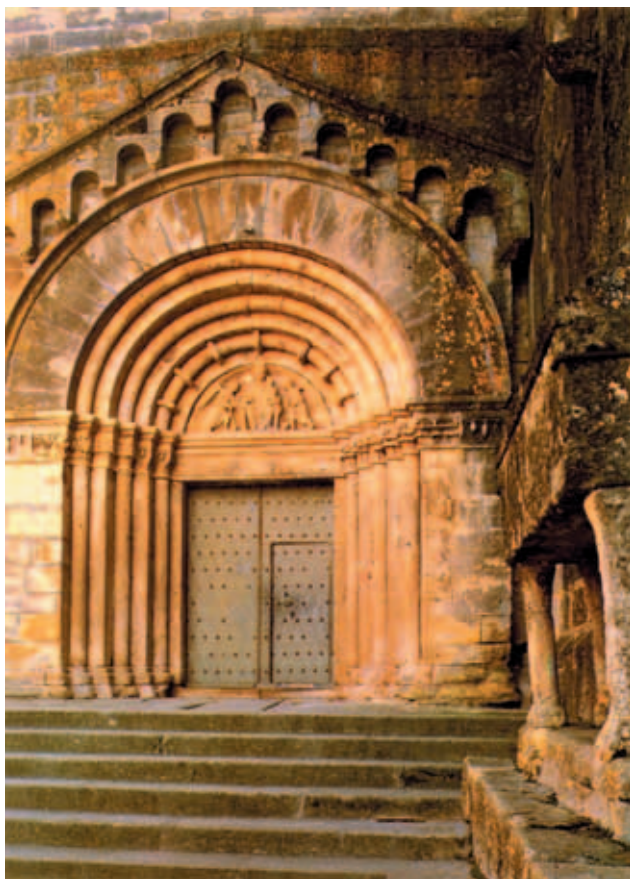
senzilla i austera com va ser la seva vida. No en va procedia d'una família plena d'exemples de santedat: entre altres, podem citar la seva germana Santa Isabel d'Hongria.

La darrera voluntat de la reina Violant no es veié realitzada fins el 23 de setembre de 1275, quan les seves despulles, juntament amb les de la seva filla la princesa Sança, morta en olor de santedat assistint humilment els malalts de l'Hospital de Sant Joan de Jerusalem, foren traslladades a la seva sepultura definitiva de Vallbona, com podem veure actualment al presbiteri.

Ja hem dit abans que el renom que va obtenir aviat el Monestir de Vallbona en la societat catalana medieval, es degué, principalment a l'eficiència que en el govern del cenobi i de la baronia demostraren les successives abadesses, que amb gran responsabilitat varen saber equilibrar les preocupacions per l'administració civil de la Baronia amb l'observança monàstica i la puresa i autenticitat de la vida de pregària de les monges.

El 10 de març de 1380 va tenir origen la Baronia de Vallbona durant l'abadiat de **Saurena d'Anglesola**.

Al final del segle XIII trobem la prelatura remarcable de **Blanca d'Anglesola**. Regí el monestir des de l'any 1294 fins el 1328, o sigui, 34 anys. Segons les cròniques del cenobi, fou una dona *de molta santedat i religió*, donà empenta a les obres de construcció, les principals construccions es varen fer durant el seu abadiat, proveí la biblioteca monàstica de llibres litúrgics, propulsà l'*scriptorium* monàstic i tingué cura de l'ordenació i conservació de l'arxiu. Consta que redactà un *directori espiritual* per a les monges.

Església porta romànica (s. XIII).

monestir. La princesa Violant, arribada a Catalunya en 1235 per a casar-se amb el compte-rei, no havia complert encara els vint anys i era, segons Bernat Desclot ens diu en la seva crònica, *molt bela dona, e bona, e agradable a Déu e a son poble*.

Juntament amb el seu marit, va demostrar sempre una gran simpatia pel Monestir de Vallbona, però en dóna plena fermeça quan, poques hores abans de morir, declara en el seu testament, atorgat a Osca, el 12 d'octubre de 1251, la seva voluntat de ser enterrada aquí, *en una sepultura plana, o sigui,*

El nostre arxiu conserva avui encara dos còdexs, sortits de l'*scriptorium* del Monestir. Un gradual i una col·lecció de sermons de sant Bernat, en la qual consta clarament, l'*Explicít liber Sancte Marie Vallbona*, que podria ser coetani del sant.

Els còdexs que comentem són les dues peces més antigues, encara avui conservades.

Fou, sens dubte, una abadessa intel·lectual i molt culta que va saber impulsar la vida espiritual de la comunitat.

Estefania de Piquer, fundadora del municipi de Vallbona de les Monges. Cap a l'any 1573 sorgeix el municipi de Vallbona de les Monges, a ran de la invitació feta per l'abadessa als habitants de Montesquiú, als quals donà terres i habitatge en el recinte del monestir. Així obeïa a l'ordenança del "*Decretum de regularibus et monialibus*", que s'acordà en la sessió XXV, celebrada els dies 3 i 4 de desembre de 1553 del Concili de Trento, que demanava als convents de religioses de traslladar-se a llocs poblats a fi d'evitar saqueigs i profanacions. Aquestes mesures intensifiquen el poblament del municipi de Vallbona de les Monges i l'abandó del de Montesquiú.

En els segles XV a XVII trobem els noms de les abadesses de la casa de Caldes -Blanca i Aldonça Violant de Sestorres, Elionor i Joana de Vilafranca, Jerònima de Boixadors - l'abadessa mística, humil i bondadosa, a la qual s'atribueix el *Llibre de Goigs i Devocions de Vallbona*. **Dorotea de Ferrer**, i tantes altres, de noms ben il·lustres en la noblesa catalana.

Fins que arribem a **Maria de Llúria**, la qual, malgrat haver exercit d'abadessa tan sols dos mesos, la seva actuació important en el monestir durant els 36 anys anteriors

com a bossera, i el fet d'haver deixat un *Directorí espiritual* molt interessant, exponent d'una profunda vida interior i, curiosament en aquella època, escrit en català, mereix una menció especial.

En el segle XVIII, la comunitat de Vallbona es troba compromesa en la Guerra de Successió a favor de la Casa d'Àustria

Al començament del segle XIX, la invasió de les tropes napoleòniques i la Guerra de la Independència porta greus trastorns al nostre cenobi. Fins el 1815, un cop aconseguida la pau, no es pogué restablir l'estabilitat total de la vida monàstica, quan fou elegida **Maria Lluïsa de Dalmau**.

Maria Lluïsa de Dalmau fou també una gran abadessa. Governà fins a la mort, el 1853 i, per tant, li tocà viure i sofrir la desamortització. Durant la prelatura de l'abadessa Dalmau, tingué lloc el restabliment de la vida comuna, la qual s'havia relaxat en els darrers segles: les monges tenien béns propis, vivien en cases particulars, encara que dins de la clausura. Segurament, en el retorn sense problemes d'aquesta comunitat a l'observança de la Regla de sant Benet i dels costums cistercencs, hi jugaren un paper molt important la suavitat i les dots diplomàtiques de la seva abadessa. Ella va fer construir el nou monestir sobre el claustre per poder dur a terme l'observança monàstica.

Mare de Déu del Cor (s.XIV).

El 1869 ens trobem amb **Maria Isabel de Gallart**, l'última abadessa perpètua. Morí el 1872. Es trobà també amb la inestabilitat política i no li varen faltar contratemps. Arribem al 1900 i destaquem els noms de **Maria Teresa Ribera**, **Joaquima Preciado de Vedruna**, neboda-néta de santa Joaquina de Vedruna i **Maria Esperança Aleu** que hagué de sofrir l'exili forçós del monestir durant els anys de la Guerra Civil (1936-1939).

Vallbona després de la Guerra Civil

Després dels tres anys de Guerra Civil (1936-1939), la Comunitat viu un temps de molta pobresa. El 2 de febrer de 1939 dues monges, M. Mercé Nogareda i M. Josefina Nolla, tornen al Monestir en representació de l'Abadessa *Missenyora* Aleu, com s'anomenava l'Abadessa en aquell temps. Trobaren el Monestir destrossat sense portes, ni vidres als balcons i finestres. Havia servit de presó i quarter de la quinta del biberó i tots van viure com van poder, cremant la fusta que trobaven per a escalfar-se.

Durant aquest temps es va cremar el cadirat del cor i de la sala capitular de molt valor. L'orgue, llibres, còdexs de pergamí. Tots els altars i imatges que presidien l'església. Només es va conservar el que varen poder guardar, les tres imatges de la Mare de Déu, una part de l'arxiu, la farmàcia, roba per les celebracions litúrgiques i mobles. Vallbona va perdre més amb tres anys de guerra que amb 800 d'història. Per posar un exemple direm que es van perdre tres quartes parts de l'arxiu.

Les monges van retornant al Monestir durant aquest any 1939 i l'any 1940 comencen a entrar noves vocacions amb un gran esperit de sacrifici i donació total al Senyor.

Federació

El 21 de novembre de 1950 el papa Pius XII publica la Constitució Apostòlica *Sponsa Christi* on ofereix a les monges de clausura la possibilitat de federar-se.

L'evolució dels temps, els canvis polítics i socials amb totes les seves conseqüències havia portat a les comunitats monàstiques i contemplatives a un empobriment espiritual i material i manca de formació.

El P. Abat General **Sighard Kleiner** va tenir molt d'interès en portar a terme les disposicions del Papa Pius XII i va encarregar al P. Abat de Poblet que formés, a Espanya, una Federació de monges. Es van visitar tots els monestirs a fi d'informar a les monges sobre el desig del sant Pare i com es natural no varen faltar dificultats

sobretot per la mentalitat que es tenia de la clausura.

L'any 1954 es va tenir la primera reunió d'abadesses al monestir de Valldonzella. La federació va anar agafant consistència i portant a terme els objectius proposats en l'esmentada reunió. Va anar creixent la fraternitat entre els monestirs que amb cursets de formació, assemblees federals d'abadesses i delegades i d'altres reunions ens vàrem anar coneixent. L'ajuda mútua espiritual i material va anar creant un clima de germanor. Avui formen la federació 22 monestirs:

- Monestir de Santo Domingo de Silos (Toledo).
- Monestir de Santa Maria de Vallbona (Lleida).
- Monestir de Santa Maria de Casbas (Huesca).
- Monestir de Ntra. Sra. del Valle. Aranda de Duero (Burgos). Actualment fusionat amb el Monestir de Santo Domingo de la Calzada.
- Monestir de San Andrés de Arroyo (Palencia).
- Monestir de Santa Maria de Cadins. Sant Medir (Girona).
- Monestir de Santa Lucía (Zaragoza).
- Monestir de Santa Maria de Barría. Oyón (Álava).
- Monestir de Santa Maria de Valldonzella (Barcelona).
- Monestir de la Madre de Dios. Buenafuente del Cistal (Guadalajara).
- Monestir de Ntra. Sra. de la Anunciación. Sto. Domingo de la Calzada (La Rioja).
- Monestir de San Benito de Talavera de la Reina (Toledo).
- Monestir de Santa María la Real de Huelgas (Valladolid).
- Monestir de Ntra. Sra. de la Piedad (Madrid).
- Monestir de la Asunción de Ntra. Sra. Málaga.
- Monestir de Santa Ana (Málaga).
- Monestir de Santa Ana. Brihuega

(Guadalajara).

- Monestir del Stmo. Sacramento. Boadilla del Monte (Madrid).
- Monestir de la Santa Cruz. Casarrubios del Monte (Toledo).
- Monestir de Santa Ana. Lazcano (Guipúzcoa).
- Monestir de Santa María de los Ángeles (Oviedo), avui casa depenent del Monestir de Santo Domingo de la Calzada.

Després de 40 anys, la Federació continua essent el llaç, d'unió entre els monestirs per la caritat i l'estimació que s'ha creat durant aquests anys, compartint les alegries, dificultats i esperances fent camí juntes, amb la mateixa finalitat de servir el Senyor.

Concili Vaticà II

L'any 1962 es va celebrar el Concili Vaticà II que molts recordem.

El Concili Vaticà II, va ser motiu, perquè a la llum dels seus documents, sobre tot, el Decret *Perfectae Caritatis*, tots els Ordes i Congregacions fessin una revisió a fons de les constitucions per viure amb més radicalitat segons l'evangeli i les seves arrels.

Com tots els religiosos el nostre Orde va fer un treball de renovació en què vàrem participar-hi tots els monjos i monges amb enquestes i reunions.

Del treball realitzat per tots els monjos i monges van sorgir les noves Constitucions i Declaracions de l'Orde cistercenc (1968-1969), com a normativa per a tots els monestirs per conservar amb més puresa l'autenticitat de la nostra vida fonamentada en l'evangeli, la Regla i les tradicions cistercenques.

Aquestes Constitucions i la Declaració

del Capítol General de l'Orde cistercenc sobre els principals elements de la vida cistercenca actual ha estat la base d'on han sortit les constitucions de cada congregació o monestir.

Clausura

Fruit dels treballs conciliaris, es va revisar la clausura per retrobar el seu veritable sentit dins la tradició benedictina cistercenca. Des del Concili de Trento la Clausura, denominada Papal, es va implantar en totes les formes de vida contemplativa.

Clausura, com la coneixem popularment, ens porta a pensar amb l'estil de viure concret de les monges contemplatives. Monges de clausura, tancades, que no poden sortir del monestir, reixes, dobles reixes, normes rigoroses per la guarda de la virginitat, expressió que trobem en el Concili de Trento i fins els nostres dies i tot.

Aquesta clausura papal és la que hem tingut fins al Concili Vaticà II. Aquest concili fa la distinció entre la clausura papal i la constitucional. La vida monàstica sempre s'havia regulat per la clausura constitucional, cosa que hem recuperat des

del Concili Vaticà II, l'any 1962, amb el decret sobre l'adequada renovació de la vida religiosa.

La clausura ha existit sempre, són els espais reservats per viure les monges la nostra vida de donació a Déu en el silenci, en l'escolta de la Paraula, en la lectura, la pregària i el treball.

La clausura en sant Benet la trobem expressada en la Regla quan ens diu que al monestir hi hagi tot el necessari per a la vida del monjo (Cap. 66), ja que no convenen

Verge del Claustre (Romànica segle XIII).

les sortides freqüents i innecessàries que el distreuen del silenci i el recolliment propi d'aquesta vida.

Els cistercencs parlen de la separació del món, no es tracta de fugir del món buscant una vida més tranquil·la i sense problemes, sinó perquè són necessaris espais i temps de silenci per facilitar una vida oberta a l'esperit i la comunió universal, una actitud d'escolta de la Paraula de Déu i a la seva voluntat, espais per viure la fraternitat i la vertadera llibertat.

La primitiva legislació de la vida monàstica sobre la clausura, no la diferenciava entre monjos i monges, hi havia una sola legislació per ambdós sexes.

Les nostres constitucions regulen les sortides que són necessàries per a la vida de cada dia. Sortides per a la formació integral, per anar a comprar o al metge, per coses del treball, malalties de familiars i sempre que la caritat ho demana.

Commissio pro monialibus

A partir de l'any 1970 es forma la *Commissio pro monialibus*.

1. Aquesta *Commissio* tenia per finalitat el coneixement mutu dels Monestirs i de les seves comunitats vives, per a la qual cosa es feren reunions i conferències de formació espiritual, cultural i de coneixement de l'Orde en totes les seves facetes: històrica, jurídica, econòmica, etc.

2. Les abadesses que formaven aquesta comissió eren representants de diferents grups lingüístics: alemanyes, espanyoles, franceses, italianes i de Sudamèrica. Aquestes abadesses assistien als Capítols Generals en qualitat d'observadores.

3. Amb els anys aquesta *Commissio* va preparar el camí per a la incorporació de les monges a l'Orde participant en els Capítols Generals amb els mateixos drets i deures que els monjos.

Foto: Juan Nonell.

Fotografia del conjunt del Monestir realitzada el 1919.

Participació de les monges al Capítol General de 2000

Finalment després de més de vint anys de prudent presència d'abadesses observadores en el Capítol General, el dia 19 de novembre de 1997, la Congregació per als Instituts de Vida Consagrada dóna un Decret per a la celebració d'un únic Capítol General d'abats i abadesses de l'Orde Cistercenc.

En el Capítol General de l'any 2000 les monges participen amb els mateixos drets i deures que els monjos.

Les Congregacions cistercenques

Sant Benet en la seva Regla no parla de la unió dels monestirs entre ells, sinó solament de l'ordenació interna del monestir. En el decurs de la història sorgiren diverses formes d'unió entre els monestirs, el fi de les quals era que en ells es portés la vida religiosa amb més eficàcia i seguretat.

Els fundadors de Cister, segons els principis exposats en la Carta de Caritat, desitjaven assegurar l'autonomia legítima dels monestirs i establir entre ells la unió necessària i l'ajuda mútua mitjançant els Capítols generals i les visites anuals. No obstant això, com que l'Orde va créixer en gran manera i les condicions de vida canviaren força en el decurs dels segles, nasqueren les Congregacions. D'aquestes Congregacions actualment a Espanya tenim la Congregació de Castella i la de la Corona d'Aragó.

La unió dels nostres monestirs té aquesta finalitat: que la vida cistercenca floreixi ben esponerosa; que l'observança regular es guardi millor; que es puguin prestar més promptament els auxilis mutus de la caritat en les necessitats; que, quan calgui, totes les comunitats puguin unir les forces per tirar endavant els projectes de més envergadura, que requereixen un treball conjunt; i que sigui més segur i més fàcil portar a terme les tasques que l'Església i la societat d'avui demanen dels monestirs.

Congregació de la Corona d'Aragó

Som ara a l'any 1989. El Monestir de Vallbona forma part de la Congregació de

la Corona d'Aragó que té els seus orígens l'any 1616. Aquesta Congregació no tenia vida degut a l'exclaustració dels monjos l'any 1835. Torna a la seva activitat l'any 1987. Formen part de la Congregació els monestirs:

- Poblet
- Solius
- Vallbona
- Casbas
- Cadins
- Valldonzella

Com vivim avui els valors fonamentals de la nostra vida monàstica cistercenca seguint la renovació d'Església i del nostre Orde

Considerem vàlides les fonts i valors fonamentals que contempen les nostres Declaracions del Capítol General de 1968 i 69 i revisades i aprovades durant el Capítol General del 2000.

Les Fonts principals de la nostra vida:

- L'Evangeli i el Magisteri de l'Església
- La Tradició monàstica
- La Regla de sant Benet
- Les tradicions cistercenques
- La participació activa en la vida actual de l'Església i de la societat
- L'acció i inspiració de l'Esperit Sant

Expressió de tots aquest valors fonamentals son:

La vida de comunitat

La vida de comunitat no l'entendem com estar simplement en una mateixa casa i sota un mateix sostre, sinó que cal entendre-la com una forma de vida fraterna on els lligams són la fe, l'esperança i la caritat. Un respecte mutu entre les germanes amb les diferents generacions que sempre hi ha en un monestir, motivat per l'estimació i comprensió.

Així compartim la pregària, les estones de *lectio divina*, el treball, els àpats, l'esbarjo, alegries i penes, malaltia, salut, tota una vida.

Sota una obediència que sempre es presta a Déu i que ve donada per l'abadessa, els altres i la vida quotidiana.

Amb humilitat i senzillesa en un ambient de silenci i recolliment marcats per uns espais que guarden la intimitat de les monges i que coneixem amb el nom de clausura, per arribar a l'única finalitat del monjo que és cercar Déu com a únic absolut, i com diu la Regla, no anteposant res a l'amor del Crist.

Sant Benet en el cap. 58 de la Regla deixa ben clar les actituds que ha de tenir el monjo, la monja que vol comprometre's a viure una vida monàstica.

Demana: si cerca Déu de veritat, si és zelós per l'Ofici Diví, per l'obediència i per les humiliacions, i exposa el compromís que contrau per la professió solemne.

La pregària litúrgica

Recordem com sant Benet dóna molta importància a la pregària litúrgica; hi dedica 11 capítols, en fa el centre de la nostra vida de pregària, vol que, com diu el cap.

20, salmegem amb gust i servim al Senyor, mantenint-nos talment en la salmòdia que el nostre pensament estigui d'acord amb la nostra veu.

Nosaltres també intentem donar molta importància a la pregària litúrgica. És el mitjà més directe per la comunicació amb Déu i és l'acte de culte oficial i l'oració pública col·lectiva de l'Església. Les monges hi lloem el Creador i intercedim per les necessitats de tota la humanitat.

La lectio divina

La *lectio divina* comprèn la lectura espiritual i la meditació, que es complementen i són la millor preparació per la celebració litúrgica.

La *lectio* com l'entén sant Benet i tota la tradició monàstica és una lectura reposada, rumiada sense presses, no es tracta de devorar llibres com es fa moltes vegades, és una lectura feta amb Déu en estreta col·laboració amb ell. Consisteix en la lectura d'una pàgina encaminada a fer que esdevingui pregària i transformi la vida. Les

Foto: Arxiu Vallbona.

Església del Monestir de Santa Maria de Vallbona.

estones de *lectio divina* dins el nostre horari monàstic són de molta importància. Fan que el treball també es torni contemplatiu i doni continuïtat a la vida d'oració.

L'oració i celebració quotidiana de l'Eucaristia

L'oració és l'acte de culte personal i íntim en què cada monja s'uneix a Déu. De l'oració depèn la força de la unió contemplativa amb Déu i, en darrer terme, l'eficàcia i la irradiació social de la vida monàstica. Preguar és una gràcia que no ve de nosaltres sinó de l'Esperit Sant que ens fa cridar Abbà Pare!

En la recepció dels sacraments, i d'una manera especial en la celebració quotidiana de l'Eucaristia, aquesta vida de gràcia en nosaltres s'alimenta constantment i la nostra oració s'uneix sacramentalment als actes salvífics de Crist, font de tota gràcia on tenim present tot el món.

Humilitat i obediència

La humilitat i l'obediència són els elements fonamentals que asseguen la més ferma personalitat del monjo.

Obeir també ho traduïm per creure, creure vol dir també tenir fe. L'obediència porta al monjo a una vida de fe. L'obediència és un acte de llibertat pel qual la monja està oberta a respondre amb promptitud a tot allò que li ve donat des del matí al vespre, des de la pregària de Matines fins a Completes. Déu es fa present de moltes maneres. La llibertat de l'obediència porta al monjo a SER, a no tenir ni posseir res. SER davant un món en què el que és valora és el tenir, l'eficàcia i el poder.

L'obediència l'obre a una disponibilitat que el porta a seguir el camí de Jesús obediència al Pare fins a la mort.

Avui aquesta doctrina és difícil d'entendre, entra dins el misteri de la fe que no podem raonar ni treure'n eficàcia, ni rendibilitat.

L'obediència és llibertat i és Pasqua. Fer la voluntat del Pare és el gra de blat que fructifica i dóna el cent per u, en joia, pau i alegria pasqual.

Aquesta obediència ens demana una reflexió madura i responsable, fruit d'un diàleg sincer.

La humilitat

La humilitat és la senzillesa, la simplicitat, la gratuïtat. És estimar, la capacitat de veure en l'altre un tu que cal estimar.

La confiança humil en Déu torna a la monja sobiranament lliure. Sap practicar la caritat, és transparent, oberta, que sap rebre els *opprobria*, els contratemps, amb esperit generós, que sap perdonar i correspondre amb amor. Sant Benet ens posa dotze graons d'humilitat i acaba dient que un cop pujats tots aquests graons el monjo arribarà en aquella caritat

de Déu, gràcies a la qual tot allò que al començament es fa amb esforç, ho farà com naturalment, pel costum, per amor del Crist i gust de les virtuts.

La humilitat és una actitud confiada d'esperança alegre, d'amor atent. Podríem dir que és la practica de les benaurances dels petits i humils que ho esperen tot del Senyor, com els *anawim*, els pobres de Jahvè.

Compromís Monàstic

"El qui ha de ser admès a la professió, que prometi a l'oratori, davant de tothom,

*Mare de Déu de Capítol (s. XV).
De l'escultor Pere Joan.*

de lligar-se a la comunitat, de comportar-se com a monjo i de ser obedient". RB. Cap 58.

Els vots monàstics que demana sant Benet són cinc: estabilitat, conversió de costums i obediència, que són expressats públicament en la fórmula de la Professió, i celibat i pobresa que entren dintre el vot de Conversió de Costums.

L'estabilitat

L'estabilitat demana lligar-se per sempre a una comunitat, cosa que avui és molt difícil d'entendre ja que la societat presenta una vida completament inestable. Es compromet a seguir Crist en una comunitat concreta, en un monestir determinat en un estil de vida que la configura. Es lliga a viure amb unes germanes amb les quals haurà de compartir-ho tot.

La conversió de costums

La conversió de costums o viure com a monja demana un dinamisme especial, una conversió contínua una vida constant de creixement en la pregària, en la lectura divina, en la caritat fraterna, en la pobresa, en la castedat, en la participació dels sofriments del Crist per la paciència, en la humilitat, en la misericòrdia envers els qui sofreixen, en el deler espiritual de la vida eterna i en la joia de l'Esperit Sant. És fer present cada dia la bona Notícia del Regne.

El celibat

El celibat voluntari que hem acceptat pel Regne de Déu no és una mera renúncia al matrimoni i als gaudis de la família natural, sinó que ha de fer-nos més lliures, perquè

amb totes les forces físiques i psíquiques ens puguem dedicar a les coses de Déu i de l'Església.

Aquesta consagració total d'un mateix a Déu ha d'oferir el fonament per a construir la família monàstica. En aquesta família de Déu la caritat comuna i una mateixa vocació fona-menten l'amor i l'ajuda mútua dels germans. Per una part ens hem d'ajudar

els uns als altres a portar les càrregues, i, per altra part, tots participem de les gràcies i de les virtuts amb què cadascú sobresurt. (RB 72).

La pobresa

Per sant Benet la pobresa és no tenir res propi.

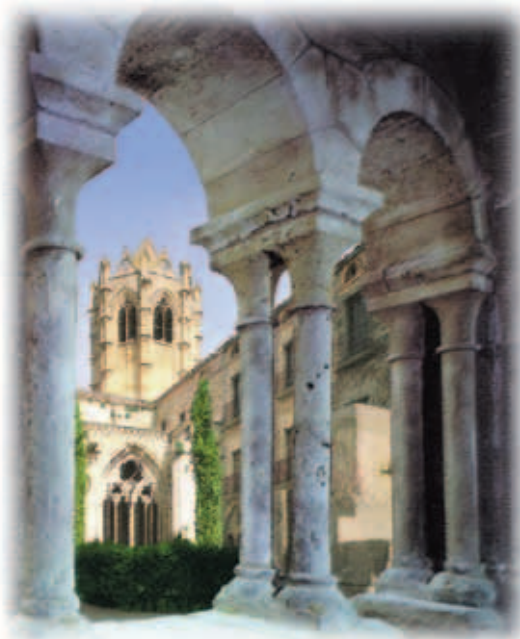
No practiquem la pobresa com una mera privació o menyspreu dels béns materials, sinó per aconseguir la llibertat dels fills de Déu, de manera que fruïm de les coses d'aquest món com si no en fruïssim, sabent que la figura del món, passa.

Per tant, desitgem ser pobres amb Crist pobre, renunciant a la possessió i a l'adquisició de riqueses.

D'aquesta manera som deixebles veritables en l'escola de l'Església primitiva, on ningú no deia que res fos seu i totes les coses eren comunes a tots.

Així els nostres cors queden lliures de les preocupacions materials, perquè el nostre cor estigui allí on tenim el nostre tresor, és a dir, en Déu, Pare de tots.

Per tant, hem de posar tots els mitjans perquè la nostra renúncia aportï una ajuda als pobres del nostre temps. Per aquest

Detall del Claustre.

motiu, compartim els nostres guanys en benefici del proïsme i de l'Església.

Treball

Sant Benet després d'ordenar la pregària litúrgica dins la jornada del monjo, dedica la resta del dia al treball i a la *lectio divina* (RB 48). Si les condicions del lloc o la pobresa exigien que ells mateixos es fessin les collites, que no s'entristeixin: és aleshores que són monjos de debò, quan viuen del treball de les seves mans, com els nostres Pares i els apòstols.

De la mateixa manera que sant Benet i els primers Pares del Cister tenien en molta estima el treball, també nosaltres les monges estem subjectes a la llei comuna d'un treball seriós i compromeses a construir un món més perfecte, a fer un servei fratern a la comunitat monàstica i als homes que viuen al món.

El treball monàstic, però, és sempre gratuïtat, mai podem tenir un horari laboral com té la gent.

El primer lloc l'ocupen les llargues hores

de pregària de l'Ofici Diví, de la pregària personal i de la lectura divina.

També tenim moltes estones ocupades en treballs no remunerats.

Tot això no treu que el nostre treball no estigui al dia i que en fer-lo utilitzem les noves tecnologies.

Avui les monges es dediquen a diverses activitats:

Ceràmica.- Tenim un taller de ceràmica en el que, entre altres objectes, fem reproduccions de ceràmiques antigues del monestir i de les peces de la farmàcia del s. XV-XIX.

Estampes i recordatoris per a diverses circumstàncies.

Composició de textos, partitures de música amb ordinador i confecció de pàgines Web.

Disposem d'un potent equip multimèdia amb el qual podem fer treballs composant llibres i partitures de música i confecció de pàgines WEB.

Foto: BEDMAR.

Claustre. Angle de les naus romànica i renaixentista (ss. XII i XV).

Foto: Arxivi Vallbona.

Claustre ala romànica (s. XIII).

Aquest treball ha sorprès a tots els mitjans de comunicació. Nosaltres volem deixar clar que per tenir aquest equip i dedicar-nos a aquest tipus de treball no se'ns ha de comparar amb una multinacional, i amb el que això comporta d'stress, de competitivitat, de soroll. No són les noves tecnologies les que porten tot això sinó l'ús que en fa l'home. Per a nosaltres és un treball molt propi de la nostra vida i que per altra banda ens ajuda a estar més al dia amb la gent del nostre món.

Fa sis anys que estem connectades a Internet i hi tenim la nostra pròpia WEB que nosaltres mateixes hem dissenyat i fet. Creiem que és important donar a conèixer la nostra vida també per mitja d'Internet.

Ens ha sorprès la gran quantitat d'E-MAILS que hem rebut i sobretot el contingut de la majoria d'ells, demanant pregàries, donant-nos gràcies pel testimoniatge que donem amb la nostra WEB, i interessant-se també per la nostra vida monàstica.

El treball, juntament amb l'oració *-ora et labora-*, completa les activitats de les monges, dins el pla monàstic de l'Ofici Diví.

Hostatgeria

L'acolliment monàstic és un aspecte important de la nostra vida. Ja sant Benet, al segle VI, deia que "els hostes mai no manquen al monestir" (RB 53:16) i que "tots els qui es presenten siguin acollits com el Crist" (RB 53:1).

L'acolliment és una tradició benedictina i cistercenca que nosaltres hem practicat sempre i avui molt especialment veiem la necessitat que té la societat d'espais de pregària i silenci per trencar el ritme d'stress

i contemplar la naturalesa o unes pedres que parlen de moltes coses, sentir cantar els ocells i el toc de campana que anuncia la pregària de la comunitat.

Actualment tenim cura d'una hostatgeria on, tant joves i noies, estudiants, religiosos, i matrimonis, com tota persona que desitgi passar uns dies de pregària, de reflexió i de tranquil·litat, hi descobrirà un clima adequat per a trobar-se amb si mateix i amb Déu. En un ambient senzill, auster i també molt familiar els hostes poden participar en l'Eucaristia i la pregària litúrgica de la comunitat i conversar sobre temes espirituals o personals amb les monges.

L'hostatgeria consta de: 20 habitacions individuals o dobles, una capella, 2 sales i

el Refugi sant Bernat per a grups de joves (24 places).

Obres

El monestir està en procés de restauració i consolidació. Gràcies al suport decidit de la Generalitat de Catalunya i a un grup d'empreses, es van portar a terme unes obres que avui disfrutem, com són l'hostatgeria i les nostres cel·les.

També s'ha restaurat i consolidat el Cimbori, peça única a Catalunya.

Per altra banda, l'obra que va portar a terme l'abadessa Maria Lluïsa de Dalmau (1827-1853), construint el nou monestir per restablir-hi la vida de comunitat, s'ha enderrocat. L'obra, que es va construir damunt del Claustre, sense fonaments i amb materials molt precaris, castigava la part artística del Claustre i estava en estat ruïnós. Aquesta obra dona una nova imatge al monestir destacant el monument, l'Església, el Cimbori, i tornant el Claustre al seu estat primitiu: el sobreclaustre amb terrasses i molta llum.

Queda molt per fer i confiem que les obres continuaran.

La història del Monestir de Vallbona va començar fa més de 800 anys, i fins avui, generacions i generacions de monges, sense interrupció, s'han donat al Senyor en una vida de pregària i de treball, segons la Re-

gla de sant Benet i els Costums Cistercencs. La història, la cultura, la religiositat, han marcat sempre la vida de la Comunitat, essent al llarg dels temps, per damunt de tot, un centre d'espiritualitat. També s'han destacat figures importants d'abadesses i d'altres personalitats, reis i papes, dels quals en tenim constància en el nostre arxiu. Enmig d'aquesta trajectòria històrica, vull fer ressaltar que són moltes les monges que, des de l'anonimat, han fet possible la supervivència del nostre monestir enmig d'una vida:

- de pregària i treball,
- de silenci i solitud,
- d'acolliment i comunió,

amb senzillesa i simplicitat com l'entorn que ens configura: d'oliveres, ametllers, vinya, sembrats, petits turons i petites valls. Avui, després dels vuit segles de vida monàstica a Vallbona, creiem que son vàlids els valors fonamentals de la vida monàstica cistercenca i volem que la nostra Comunitat continuï per aquests camins de senzillesa i simplicitat, obertes sempre als nous camins que l'Església i el nostre Orde vagi marcant, i ser, des del silenci, testimonis de Déu que ens estima.

Frederica Roquet-Jalmar

Abadessa emèrita de Vallbona.

BIBLIOGRAFIA

- BERGADÀ, Francesc: *El real monasterio cisterciense de Santa María de Vallbona*, Barcelona, F. Puig, 1928.
- GONZALVO, Gener / SANS I TRAVÉ, Josep M.: *Vallbona. Guía histórico-artística*, Lleida, Ed. Milenio, 1998.
- LLADONOSA, Josep: *El real monasterio de Santa María de Vallbona*, Lleida, Leridana, 1957.
- PIQUER I JOVER, Josep Joan: *Abaciologi de Vallbona (1153-1990)*, Vallbona de les Monges, 2a. edició, 1990.
- PIQUER I JOVER, Josep Joan: *Vallbona. Guia espiritual i artística*, Vallbona, 2a. edició, 1993.

El Palau Nou de l'Abat del Monestir de Poblet, seu de l'Arxiu Ducal de Medinaceli a Catalunya

L'Arxiu Ducal de Medinaceli a Catalunya.

A començaments de l'any passat l'Arxiu Ducal de Medinaceli a Catalunya posava a disposició i consulta dels investigadors i estudiosos, els microfilms dels fons documentals que, referits a Catalunya, fan part de l'Arxiu Ducal de Medinaceli. L'Arxiu Ducal de Medinaceli a Catalunya té la seva seu al Palau Nou de l'Abat, en el monestir de Poblet, on va ser endegat d'acord amb allò que estipula el conveni signat el 28 de maig de 1999, a Poblet, entre el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, la Fundació Casa Ducal de Medinaceli i el monestir de Poblet. L'entrada en funcionament d'aquest arxiu culminava, en una primera etapa, un llarg procés pel qual les institucions signants han fet seva la ferma determinació de garantir la "funció social" que han de tenir els fons documentals d'un dels arxius patrimonials més rics dels que ens han pervingut fins als nostres dies. Promoure i facilitar l'accés als fons documentals per part dels estudiosos de Catalunya que fins ara havien tingut l'inconvenient i la dificultat que comportava consultar aquests fons

documentals, havent-se de desplaçar necessàriament a Sevilla, primer, o a Toledo, on són dipositats a l'actualitat. Prova de tot això és que fins avui dia aquests fons documentals, per bé que coneguts, han estat molt escassament emprats en l'historiografia catalana.

El Servei d'Arxius de la Generalitat de Catalunya, des de la seva creació, l'any 1980, té entre els seus objectius assegurar l'accés dels ciutadans al patrimoni documental i als documents dels arxius de Catalunya, comesa àmpliament refermada, posteriorment, per la Llei del Patrimoni Cultural català (1993), i per la recent aprovada Llei d'arxius i documents (2001). Per la seva part, també la Fundació privada Casa Ducal de Medinaceli, constituïda el 1982, té entre les seves finalitats i objectius estatutaris, la conservació i restauració dels monuments, obres d'art i arxius que

Escut Medinaceli i agregades.

constitueixen el patrimoni de la Casa Ducal de Medinaceli. Ho són, així mateix, la difusió i l'estudi dels valors artístics, històrics i culturals de les peces d'art, i de la documentació que conté el seu arxiu. Promoure en allò que sigui possible, el

coneixement dels llinatges dels Estats que dinàsticament van entroncar amb l'actual Casa de Medinaceli.

Per raó de les voluntats fins ara indicades i de l'interès del Govern de Catalunya que l'esmentada documentació pogués ser més assequible a la investigació, la Generalitat de Catalunya i la Fundació Casa Ducal de Medinaceli havien ja signat un conveni marc, en el 1987, pel qual les parts es comprometien: a) iniciar les gestions per ampliar pel territori de Catalunya les activitats de la Fundació; b) cercar la ubicació en un indret de Catalunya, vinculat històricament amb la Casa Ducal, per a seu de la Fundació a Catalunya on també hi tindria l'estatge l'arxiu amb les reproduccions microfilmades de la documentació; i, c) que la Generalitat de Catalunya s'integraria al Patronat de la Fundació Casa Ducal de Medinaceli a Catalunya i finançaria les despeses corresponents a la microfilmació dels documents.

Els fons documentals

La importància que té la documentació catalana de l'Arxiu de la Casa Ducal, es palesa quan s'observa que es tracta d'un conjunt molt ampli d'arxius nobiliaris aplegat per raó dels successius enllaços i

transmissions patrimonials de les més antigues i significades famílies i casals de la Catalunya medieval, i, àdhuc, dels primitius comtats catalans sobirans. Conjunt documental que està considerat entre els millors arxius patrimonials d'Europa, d'on cal remarcar que la documentació originària de Catalunya és la més antiga i completa, doncs abarca, cronològicament, des del segle IX fins al XIX i que constitueix, deixant a banda l'Arxiu Reial de Barcelona, la concentració més gran de documents medievals i moderns referits a grans casals i llinatges catalans.

Per tal de poder apreciar la transcendència que tenen els fons documentals catalans de l'Arxiu de la Casa Ducal de Medinaceli cal establir i tenir molt presents les vinculacions històriques de la Casa Ducal amb Catalunya, ja que ostenta els títols nobiliaris catalans més antics i els de més prestigi que no van revertir a la Corona. D'aquests títols, tres corresponen als primitius comtats sobirans d'època carolíngia: Empúries, Osona i Pallars (aquest darrer, va passar, després, a ser marquesat). Quatre títols corresponen a antics vescomtats feudals: Cardona, Cabrera, Bas i Vilamur. La resta de títols, més tardans, com el comtat de Prades o el marquesat de

Foto: A. Milla.

Palau Nou de l'Abat.

Foto: BEDMAR.

Camarasa, van ser concedits a membres de la casa reial catalanoaragonesa, o bé, com en el cas del comtat (després marquesat) d'Aitona, hi són provinents a través dels Montcada.

La documentació catalana que conté l'Arxiu Ducal, i que es disposa en microfilm, té tres grans grups originaris diferenciats: 1) Arxiu de la Casa Sogorb-Cardona. 2) Arxiu de la Casa d'Aitona. 3) Arxiu de Camarasa.

1. L'arxiu de la Casa Segorb-Cardona.

Aquest arxiu es va formar a Arbeca, i posteriorment va ser organitzat a Falset. És el fons documental més ric, tant per la diversitat com per l'antiguitat dels documents, de tots els que integren l'Arxiu Ducal de Medinaceli. Aplega els fons documentals dels comtes sobirans d'Empúries i de Peralada: compost de 120 lligalls que, cronològicament, van des del segle IX fins a l'entroncament amb els Cardona, en el segle XVI. De les tres famílies o dinasties que van ostentar el comtat d'Empúries, la tercera línia dinàstica va ser, també, la titular del ducat de Sogorb, la documentació del qual constituí la secció

d'aquest estat amb 126 lligalls, compartint documentació valenciana i catalana.

El comtat de Pallars va ser un altre dels comtats sobirans erigits en època carolingia. Va ser elevat a marquesat a darreries del segle XV i assignat, per decisió reial, als Cardona. Aquesta secció es compon de 28 lligalls.

La baronia d'Entença va revertir a la corona en la persona del rei Jaume II que la va transmetre, junt amb el comtat de Prades, a la pròpia família reial en la persona d'un dels infants. Ambdós estats van passar als Cardona en el segle XV mitjançant entroncaments matrimonials. Els seus fons documentals integren les seccions de Prades que conté 30 lligalls i la d'Entença que té 22 lligalls.

A finals del segle XIV els Cardona van obtenir a través dels Anglesola, junt amb la baronia de Juneda, l'antic vescomtat de Vilamur, la secció del qual la integren només 3 lligalls de documentació.

També en el segle XIV altres baronies van passar a la jurisdicció dels Folch de Cardona. Situació que quedà reflectida en l'organització de l'arxiu amb les corresponents seccions documentals. En són

bons exemples la secció de la baronia de la Conca d'Òdena, de la que ens han pervingut 22 lligalls de documentació, o la secció de la baronia d'Arbeca que conté 19 lligalls.

Hi ha també una secció intitolada Catalunya General que ve a ser una miscel·lània de documentació diversa referida al conjunt del Principat. Consta de 51 lligalls.

2. L'arxiu de la Casa d'Aitona.

Aquest arxiu es va formar a Seròs i conté la documentació de dos grans estats: la del marquesat d'Aitona, i la del comtat d'Osona i vescomtats de Cabrera i Bas. La secció de l'arxiu intitolada "Montcada" és la que correspon al marquesat d'Aitona i la integren 260 lligalls de documentació. A la segona meitat del segle XVI, la casa d'Aitona va comprar els estats dels comtes d'Osona, que eren també els vescomtes de Cabrera i Bas. La secció de Cabrera i Bas consta de 50 lligalls.

3. L'arxiu de Camarasa.

Aplega la documentació de l'antic marquesat de Camarasa. Marquesat que en el segle XIV va estar en mans de diversos infants aragonesos. Després va estar en possessió de la casa dels Luna, per passar, ja en el segle XVI, als Cobos, de Úbeda, que van ampliar molt els seus estats patrimonials per Galícia i Castella. La secció "Camarasa" consta de 71 lligalls, però no tota la documentació és estrictament referida al territori del qual porta el nom.

Les tipologies documentals que tenen tots aquests fons d'arxiu són les típiques que es troben a molts d'altres arxius patrimonials: títols de propietat, testaments, llibres de comptabilitat, censos dels pagaments dels parcers, censos patrimonials nobiliaris, privilegis atorgats o rebuts, correspondència, etc. Documents, tots ells, que fan part del patrimoni cultural del país i que són d'indubtable valor per a l'estudi i coneixement del nostre passat col·lectiu.

L'arxiu i el seu funcionament.

L'arxiver responsable de l'arxiu Ducal de

Medinaceli a Catalunya és el pare Jesús Oliver, de la comunitat cistercenca de Poblet. El centre compta també amb una direcció tècnica (la senyora Montserrat Catalán) i una auxiliar d'arxiu.

Els estudiosos interessats en consultar els fons documentals ho poden fer a la seu de l'arxiu, en el Palau Nou de l'Abat (monestir de Poblet), de dilluns a divendres en l'horari següent:

- Dilluns i divendres de 9 a 15 hores.

- Dimarts, dimecres i dijous de 9 a 18 hores.

Pel fet que la consulta s'ha de fer necessàriament amb aparells lectors de microfilms i que poden estar ocupats per altres investigadors, es recomana la concertació prèvia als telèfons 977.87. 00. 89 - centraleta del Monestir (de 10,15 a 12,30 hores), o bé al telèfon mòbil 607. 07. 04. 15, a les hores indicades per a consulta de l'arxiu.

En el darrer any l'arxiu ha tingut 112 consultes que s'han repartit de la manera següent:

Mes	Consultes	Mes	Consultes
Març	1	Setembre	1
Abril	16	Octubre	3
Maig	22	Novembre	10
Juny	15	Desembre	3
Juliol	5	Gener	12
Agost	5	Febrer	19

Un equipament cultural que comença a ser utilitzat pels investigadors i estudiosos catalans en la consulta sistemàtica dels documents de l'arxiu Ducal i que aviat, esperem-ho, veurem interessants i novedoses aportacions historiogràfiques.

Francesc Olivé

Cap del Servei d'Arxius
Generalitat de Catalunya.

NOVETATS BIBLIOGRÀFIQUES DE POBLET

Dues són les darreres novetats bibliogràfiques que les edicions de l'Abadia de Poblet ens posen a

l'abast. La primera dins la col·lecció *Quaderns d'art, història i vida de Poblet*, és la reedició i posada al dia de *El palau reial de Poblet: Guia del Museu* del P. Jesús M. Oliver i pròleg del Dr. Joan Bassegoda i Nonell. El P. Jesús fa un recorregut per la història del Palau del rei Martí i de la del museu que allí hi ha ubicat des de l'any 1979 i que recentment ha estat reobert al públic. La primera edició -en castellà- era de l'any 1981 i ja es feia esperar la catalana, més acurada, que ens permetrà descobrir els secrets del museu. El P. Jesús M. Oliver

peca; peca per omissió, ja que caldria que la seva vessant literària la fes més sovintejada sobretot després de la publicació de l'obra *Poblet: Espai i temps*, que ha marcat una fita en la bibliografia populetana. En aquesta guia en tenim una nova prova de difusió dels tresors artístics del monestir, ara els conservats al museu; una obra imprescindible editada en una col·lecció fonamental.

La segona obra ha estat llargament esperada. De tots són coneguts els trets de la restauració monàstica dels anys quaranta i, ara, és un dels primers monjos catalans, l'espluguí P. Jordi M. Bou i Simó, qui recull testimonis de primera mà en l'obra titulada *Restauració Monàstica de Santa Maria de poblet (1940-1950)*

que forma part de la col·lecció *Scriptorium Populeti* (n. 17). El pròleg és a càrrec del primer abat després de la restauració, el P.

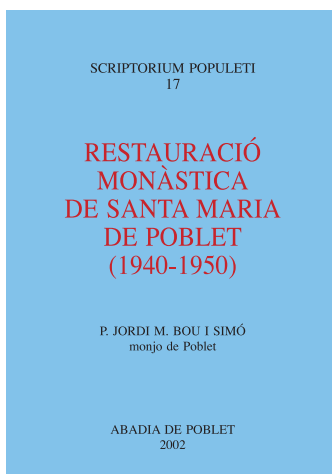
Edmond Garreta. Però, sens dubte, la part més interessant serà la primera, titulada *Comunió de l'ànima* on l'abat Giovanni Rosavini, el prior de la restauració, escriu les seves vivències d'aquells temps. No cal presentar l'autor d'aquest text i solament la seva personalitat ja fa d'aquesta publicació una obra testimonial bàsica. La segona part recull testimonis diversos dels primers deu anys de la restauració, i tot seguit el P.

Jordi dona el seu toc personal amb les anècdotes i vivències i un recull de fotografies. Calia aquesta obra, calia que persones com el P. Rosavini i el mateix P.

Jordi deixessin a les generacions que ens seguiran el seu testimoni, el seu relat de la restauració monàstica del segle XX que ha permès la recuperació de la vida cistercenca a Poblet. Cal donar les gràcies al P. Jordi per l'esforç esmerçat que ha valgut la pena.

Dues obres escrites per monjos i editades per l'Abadia de Poblet que tots llegirem sense cap mena de dubte amb interès.

Octavi Vilà

ENTREVISTA A MOSSÈN BALLARÍN

El passat 9 de març, aprofitant que mossèn Ballarín va predicar els exercicis espirituals a la Comunitat, vam entrevistar-lo a la casa del Patronat, després de la missa Conventual.

Tothom a Catalunya coneix a mossèn Ballarín. Qui no ha llegit algun dels seus llibres? Qui no l'ha vist algun dia a TV3? No és un capellà convencional ni ho vol ésser, però és un home al servei de l'Església, i això se li veu al primer minut, malgrat que ell vulgui que no es vegi de seguida.

La vocació de mossèn Tronxo

"És un miracle que sigui capellà. Al

sis anys vaig estar al llit per una tuberculosi i m'ho vaig passar força bé. En posarme bo vaig decidir fer-me monjo de Montserrat, però no vaig voler deixar sola a la mare", ens explicà.

Malgrat les seves estudiades formes de capellà rural, no ho és, però ell els admira i per això vol semblar un d'ells. Al darrera hi ha una sòlida cultura i una ampla visió del món que l'envolta. Darrera de "mossèn Tronxo" hi ha un home nascut a la dreta de l'Eixample, nét del fundador d'una fàbrica de tints a Terrassa i que volgué "anar a petar" a Solsona, com ell diu.

"Després vaig voler fer-me de l'Oratori de San Felip Neri, però abans de cantar

missa me'n vaig voler sortir i vaig estar set anys de professor al Seminari de Solsona i després 35 anys al Santuari de Queralt. Actualment estic de vicari als pobles de Maçaners, Saldes i Gósol. Tinc la sort d'estar amb un rector que és un home excepcional, un home alt i gros i amb una barba de profeta major. A la rectoria on vivim no hi ha pany i tothom hi entra, però si algun lladre hi entra i no el coneix, potser que surti depressa espantat per la figura del meu rector. És l'hereu d'una gran casa de pagès, però ell va triar ser servidor de l'Església".

Quan vam començar a parlar del exercicis espirituals que estava donant als monjos de Poblet, ens va dir que els exercicis espirituals fan el bé i, si no, ja fan el bé al qui els predica.

"Matar capellans és un esport sa"

"A Queralt vaig tenir instal·lada una hostatgeria com la de Montserrat, no com la de Poblet que és més monàstica. A l'època de Franco no preguntava res a ningú

però mai vaig fer política. Tinc dos grans amics, Pujol i Maragall, i mai han parlat davant meu malament l'un de l'altre. De Maragall sóc amic dels seus pares i el tinc com un nebot, i de Pujol sóc molt amic dels seus fills. A Queralt vaig descobrir les immenses possibilitats d'un capellà que està a dalt de la muntanya i intenta ajudar a tots sense embolicar-se en política. Vaig fer la guerra amb els que la van perdre, però que ara son els bons i abans eren els dolents i és per això que tinc flaca pels anarquistes. Són en realitat molt humans malgrat que són tan puritans".

A continuació, i amb una mirada de xiquet dolent, ens va dir: "matar capellans és un esport sa; jo sé que si fos polític seria anarquista". D'aquí se'n va anar a explicar-nos com sense adonar-se es va trobar escrivint llibres i de l'època que participava a les tertúlies de la Mari Pau Huguet. Va quedar ben clar que les diu ben grosses per provocar i això li permet que fixem la nostra atenció en allò que realment l'interessa que entenguem els que no estem tan avessats, com ell, a les coses de Déu i la seva gent.

"Tots portem un monjo a dins"

"Per a mi una de les coses més fonamentals és que encara que voltis pel món sempre dins teu hi dorm un monjo, al qual has d'ésser fidel encara que portis una vida escabellada".

"Escolteu: El monjo és aquell que viu al desert i la seva força és que veu el món de manera diferent. El monjo és el xiquet que surt al conte d'Andersen i que li diu a l'emperador que va despullat i que no porta cap vestit. Allò que és bo, que és veritable i que és bonic, tot en una sola cosa, és Poblet, el monestir més bonic del món i on els monjos tenen la sort de viure en un monestir excessiu, on sense moure's mai no t'ho acabes tot. La comparació amb Montserrat, és que allí viuen en una safata de fruita penjada i no tenen cap claustre que puguin fer servir, malgrat en tinguin tres. Allí tot es endreçat, cada monjo sap la rajola on ha d'agenollar-se i Poblet tot

és més espontani i no ho fan tan bé".

Parlant de litúrgia

"Per cert, i parlant de la litúrgia, dos amics del meu curs són els millors liturgistes del món, parlo de mossèn Pere Farnés i el bisbe Tena. Només us explico una anècdota i és que es discutia si el capellà que diu la missa el diumenge de Rams cal que porti o no el ram, perquè ell és Crist. Al final el Sant Pare va sortir amb el ram i tot s'acabà".

"Mireu hi ha dues litúrgies: la monàstica, que a vegades és excessiva, i la dels capellans que és d'espardenya. L'any passat vaig celebrar els 50 anys de la meva ordenació sacerdotal, i la van celebrar el meu rector i l'abat emèrit Cassià. El primer feia un posat natural, i Cassià estava concentrat. Als pobles prediques també a la taverna. Els capellans som del poble, en canvi no t'imagines a un jesuïta prenent cafè al bar. Els capellans som del temps i els monjos són de l'eternitat, i això es nota per exemple a l'Església sud-americana que no té monestirs, perquè Felip II no els hi va deixar anar i per això li falta solatge".

D'aquí se'n va anar al cinema i del cinema a Anglaterra, país i llengua que coneix molt bé. Ens va explicar l'anècdota de quan va visitar amb uns amics a un baró anglès al seu castell i en veure que dormien al cotxe el van veure molt tens. Després, un altre dia, van coincidir a Poblet i, en veure com al refector li van donar un lloc de privilegi i amb ell el van posar amb els hostes, van canviar la seva actitud tot pensant que era molt important. Això ens ho deia perquè entenguéssim que els anglesos els falta espontaneïtat.

"Si l'Església no tingués monestirs seria un desastre, tan gran com si no tingués rectors de poble. La Regla de Sant Benet és genial, i a Catalunya l'interpretem de dues maneres diferents, per un cantó estan els monjos negres i per l'altre els monjos blancs. L'Església va acceptar els bàrbars i els va batejar. Sant Benet era romà i Sant Bernat un bàrbar, amb tot l'apassionament

que això comporta. D'aquí ve la devoció a la Verge Maria i la interpretació del món cavalleresc que en fa Sant Bernat amb els templaris".

Monaquisme oriental

"A l'Església Oriental els capellans es casen i es converteixen en administradors de sagraments i és per això que quan la gent té maldecaps se'n va a veure els monjos al monestir i ells els atenen a la seva cel·la. És l'explicació per entendre que els monestirs

de l'Església Oriental arquitectònicament són diferents i les seves habitacions són més com petits monestirs semblantment als cartoixans. Allí l'acollida és molt important. A Egipte, només amb el 20% de cristians, s'ha aguantat gràcies als monestirs. A Rússia també tenen molt prestigi. Enmig estan els *starets*, que tenen més poder que els bisbes".

El celibat

"El celibat és essencial pel ministeri sacerdotal. Ara bé, a alguns capellans que

s'han casat, els podrien deixar dir missa amb la condició que no manin, ja que sempre manarien les seves dones. Els casats van massa atabalats per estar al servei del Poble. Sens dubte, no seria la solució la de permetre casar. Als Estats Units han ordenat vidus i casats grans i els funciona".

Respecte al sacerdocí femení ens va dir: "un dia parlant d'això a Berga, vam començar a passar revista a veure quina dona podrien ordenar i van veure que el millor era deixar-ho estar pel moment".

Després vam parlar del llibre d'Umberto Eco sobre els diàlegs amb el cardenal Martini i de les idees d'Indro Montanelli, que sosté que sense religió no hi ha codi moral.

Cister i Germandat

Quan li vam preguntar sobre el paper del Cister al món, que és el tema d'estudi d'aquest any a la Germandat, ens va contestar ràpidament, i amb les idees clares, que els monjos han de viure sense cap desig d'ésser moderns, i va afegir que fins i tot els no creients demanen als monjos que siguin monjos i res més.

Finalment, respecte a la Germandat, ens va remarcar que el seu paper sempre ha de ser el de tractar d'ajudar els monjos en allò que es pugui en cada moment perquè puguin ser monjos de debò.

Es va fer l'hora de la predicació dels exercicis, ens vam acomiadar tot demanant-li un article per a la nostra revista. Dies després ens feia arribar un llibre que li encomanà l'Abat Maur i que s'editarà properament. En sortir no podíem evitar de pensar que al darrera d'aquest desig de ser un capellà rural hi ha un teòleg consistent i un home molt culte i que és capaç de fer-nos entendre grans coses amb paraules tant senzilles que esdevenen cassolanes.

Xavier Guinovart i Octavi Vilà